

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Právnická fakulta

REORGANIZACE A ODDLUŽENÍ
KOMPARACE PRÁVNÍ ÚPRAVY V ČR A USA
Diplomová práce

Dominika Figelová

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Pohl
Katedra občanského práva
Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 20. 6. 2016

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a citovány. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dominika Figelová

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé práce JUDr. Tomáši Pohlovi za odborné vedení, cenné rady, věcné připomínky a za jeho vstřícnost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování této diplomové práce věnoval.

Obsah

Seznam zkratk	6
1. ÚVOD	7
2. HISTORIE	9
3. ÚPADEK DLUŽNÍKA	12
3.1. PROCESNÍ SUBJEKTY	13
3.2. MORATORIUM	13
4. NÁVRH NA ZAHÁJENÍ INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ	15
5. ZAHÁJENÍ INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ	17
6. PROJEDNÁNÍ INSOLVENČNÍHO NÁVRHU	19
7. ROZHODNUTÍ O ÚPADKU	20
8. STANOVENÍ ZPŮSOBU ŘEŠENÍ ÚPADKU	21
9. ZPŮSOBY ŘEŠENÍ ÚPADKU	23
9.1. KONKURS	23
9.2. REORGANIZACE	24
9.2.1. POSTAVENÍ VĚŘITELŮ	30
9.2.2. REORGANIZAČNÍ PLÁN	31
9.2.3. SCHVÁLENÍ REORGANIZAČNÍHO PLÁNU VĚŘITELI	33
9.2.4. SCHVÁLENÍ REORGANIZAČNÍHO PLÁNU INSOLVENČNÍM SOUDEM	34
9.2.5. NÁSLEDKY SPOJENÉ S ÚČINNOSTÍ REORGANIZAČNÍHO PLÁNU	36
9.2.6. ZMĚNA REORGANIZAČNÍHO PLÁNU	39
9.2.7. SKONČENÍ REORGANIZACE	40
9.3. ODDLUŽENÍ	41
9.3.1. ROZHODNUTÍ O NÁVRHU NA POVOLENÍ ODDLUŽENÍ	45
9.3.2. ZPŮSOBY ŘEŠENÍ ODDLUŽENÍ	47
9.3.3. SCHVÁLENÍ ODDLUŽENÍ	50

9.3.4.	SKONČENÍ ODDLUŽENÍ	57
9.3.5.	ZRUŠENÍ SCHVÁLENÉHO ODDLUŽENÍ.....	62
10.	INSOLVENČNÍ PRÁVO VE SPOJENÝCH STÁTECH AMERICKÝCH	64
10.1.	REORGANIZACE	65
10.1.1.	PRŮBĚH REORGANIZACE.....	67
10.1.2.	ÚČINKY ZAHÁJENÍ REORGANIZACE.....	67
10.1.3.	REORGANIZAČNÍ PLÁN	68
10.1.4.	SESTAVENÍ REORGANIZAČNÍHO PLÁNU	69
10.1.5.	ZPRÁVA O REORGANIZAČNÍM PLÁNU	69
10.1.6.	PŘIJETÍ REORGANIZAČNÍHO PLÁNU VĚŘITELI.....	69
10.1.7.	SCHVÁLENÍ REORGANIZAČNÍHO PLÁNU SOUDEM	70
10.1.8.	ÚČINKY REORGANIZAČNÍHO PLÁNU	70
10.1.9.	PŘEMĚNA REORGANIZACE.....	71
10.2.	ODDLUŽENÍ VE SPOJENÝCH STÁTECH AMERICKÝCH	71
10.2.1.	ODDLUŽENÍ DLE KAPITOLY 7 – LIKVIDACE (LIQUIDATION)..	71
10.2.2.	ODDLUŽENÍ DLE KAPITOLY 13 – VYROVNÁNÍ DLUHŮ JEDNOTLIVCE (ADJUSTMENT OF DEBTS OF AN INDIVIDUAL WITH REGULAR INCOME)	73
11.	ZÁVĚR.....	76
12.	PRAMENY:.....	80
13.	RESUMÉ	82
14.	ABSTRACT.....	83
15.	KLÍČOVÁ SLOVA	84

Seznam zkratek

InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
ObčZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
USBC	Bankruptcy Code
BAPCPA	The Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act
USA	Spojené státy americké
s.	strana
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
sp. zn.	spisová značka
např.	například
Kč	korun českých

1. ÚVOD

„Shledáš-li u chudáka velký dluh, rozděl ho na tři díly - dva promiň a jen jediný ponech; život ti potvrdí, že je to nejlepší způsob jednání.“ řekl egyptský faraon Amenemope a jeho slova jakoby inspirovala zákonodárce k rozšíření úpadkového práva o další instituty.

Insolvenční právo se stalo nepostradatelnou součástí právního řádu a vzhledem k zavedení sanačních způsobů řešení úpadku nyní umožňuje dlužníkům, aby, jak již naznačuje výše uvedený citát, došlo k prominutí větší části jejich dluhů a jim byl tak umožněn návrat do kolejí normálního života. Jak to, že se ale někdo vůbec dostane do situace, kdy není schopen splácet své dluhy? Možná až příliš rychlý ekonomický rozvoj posledních let měl negativní vliv na naši společnost, v současnosti označovanou rovněž jako konzumní společnost, která se „pyšní“ stále rostoucí spotřebou. Lidé si dopřávají věci, které nejsou nezbytně nutné k jejich životu a spolu s nízkou finanční gramotností dochází k častým úpadkům nejen fyzických, ale i právnických osob označovaných terminologií zákona jako dlužníci.

Úpadkem je tedy situace, kdy dlužník není z objektivního hlediska schopen zvládnout svou ekonomickou situaci a uspokojit tak všechny své věřitele. V těchto případech pak stoupá riziko společensky nežádoucího chování nejen dlužníka, ale i jeho věřitelů, kteří se budou snažit „urvat si“ z majetku dlužníka co nejvíce bez ohledu na možnou variantu pokračující ekonomické existence dlužníka.

Řešení takto nastalé situace proto přináší zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení zkráceně insolvenční zákon (dále insolvenční zákon nebo InsZ). Insolvenční řízení je řízením kolektivním a tudíž věřitelé již nemohou postupovat individuální cestou, nýbrž své nároky mohou vymáhat pouze v rámci tohoto speciálního soudního řízení.

Dnešní insolvenční zákon nahradil zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále zákon o konkursu a vyrovnání), který plně nerefletoval situaci nastalou v devadesátých letech po pádu komunismu. Inspiraci pro insolvenční zákon našli zákonodárci v americké úpravě úpadkového práva, o které bude stručně pojednáno v závěru diplomové práce. Hlavní část své práce věnuji institutům reorganizace a oddlužení dle

insolvenčního zákona, které následují po historickém nástinu a úvodních ustanoveních k základním pojmům insolvenčního práva.

Na reorganizaci ani oddlužení nevzniká nárok, nýbrž jde o výsledek dlouhodobějšího vyjednávání mezi dlužníkem a jeho věřiteli, přičemž následný vztah je založen na důvěře mezi těmito subjekty. Záleží pak především na vůli a dostatečných finančních možnostech dlužníka a samozřejmě ochotě věřitelů, aby mohlo dojít k naplnění jednoho z těchto sanačních způsobů úpadku a dlužník neskončil v konkursu. Jaké jsou vlastně podmínky pro využití obou těchto sanačních způsobů řešení úpadku? Jak často jsou využívány a odpovídá jejich právní úprava českému prostředí? V čem se liší americká úprava reorganizace a oddlužení, kterou se český zákonodárce nechal inspirovat, od té české? Všechny tyto otázky a mnohé další mne vedly k sepsání této diplomové práce.

V první části své diplomové práce přibližuji čtenáři lapidárně historii úpadkového práva, se zaměřením na české území a proces přijetí dnes účinného insolvenčního zákona. Následující část vymezuje pojem úpadek, jakožto základní podmínku pro celé insolvenční řízení. Ve čtvrté a páté kapitole se věnuji obecně zahájení insolvenčního řízení, které je ovládáno zásadou dispoziční. Řízení je tedy zahájeno dnem, kdy bezvadný insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu. Projednání došlého návrhu je upraveno v kapitole šest. Je-li pak osvědčením nebo dokazováním zjištěno, že dlužník je v úpadku nebo že mu úpadek hrozí, vydá insolvenční soud rozhodnutí o úpadku. Náležitosti tohoto usnesení stanoví kapitola sedmá. Druhou fází insolvenčního řízení je stanovení způsobu řešení úpadku, kdy soud buď prohlásí na majetek dlužníka konkurs anebo povoluje řešení úpadku oddlužením nebo reorganizací. Cílem mé práce je komplexně popsat instituty reorganizace a oddlužení s následnou komparací jejich protějšků v americké právní úpravě.

2. HISTORIE

Římské právo nečinilo rozdíl mezi exekucí a konkursem. Dlužník mohl být dokonce i usmrčen či prodán do otroctví a to protože nedostál slibu, který byl učiněn před bohy. Dlužil-li více osobám, docházelo k zasvěcení dlužníka podsvětním bohům skrze rozsekání dlužníkovy těla. Takto hovoří Zákon dvanácti desek, nejstarší kodifikace římského práva z 5. století př.n.l.¹

Za Justiniána se objevily tendence, že by se řízení mělo konat za účasti všech věřitelů. Došlo k formalizaci řízení, neboť prodej dlužníkovy majetku podléhal povolení soudu. Až ve středověku doznala svého myšlenka na poměrné uspokojení všech věřitelů.²

Počátky konkursního řízení v Čechách nalezneme v druhé polovině třicátých let 17. století a jeho vyvrcholení v podobě konkursního řádu, který byl vydán roku 1781 (josefínský konkursní řád). Právní praxe však ukázala zdlouhavost a nákladnost konkursního řízení a proto byl v roce 1869 vydán nový konkursní řád.³

Vzhledem k událostem roku 1948, kdy došlo k odstranění soukromého vlastnictví a zavedení institutu tzv. celospolečenského vlastnictví, se stal institut konkursu neaplikovatelným.⁴

K obnově úpadkového práva došlo až v roce 1991, tedy po více než čtyřiceti letech a to zákonem o konkursu a vyrovnání (č. 328/1991 Sb.). Vzniklo tedy zvláštní soudní řízení k řešení dlužníkovy úpadku. Kdyby tomu tak nebylo, docházelo by ke zvýhodňování některých věřitelů, a to například z důvodu různých lhůt splatnosti jejich pohledávek. Výsledkem je poměrné uspokojení všech věřitelů.⁵

Postupně při uplatňování tohoto zákona se však ukazovaly jeho nedostatky, koneckonců se tak děje u všech zákonů, které nejsou otestovány praxí. Zákon o konkursu

¹ SKŘEJPEK, M. *Ius et religio: právo a náboženství ve starověkém Římě*. 1. vyd. Pelhřimov: Vydavatelství 999, 1999, s. 131.

² SCHELLE, K. *Sbírka prací na téma Nové insolvenční právo*. 1. vyd. Brno: KEY Publishing s.r.o., 2006, s. 7.

³ Tamtéž. s. 8 a 15.

⁴ Tamtéž. s. 18.

⁵ SCHELLEOVÁ, I. *Úvod do insolvenčního práva*. 1. vyd. Brno: KEY Publishing s.r.o., 2007, s. 8.

a vyrovnání především nestačil na postupující hospodářský vývoj a tak docházelo k jeho četným novelizacím. Úprava úpadkového práva se proto stávala nepřehlednější.⁶

Vláda z těchto důvodů připravila věcný záměr zákona o úpadku a způsobech jeho řešení, který byl posléze schválen 3. 10. 2001. Následně došlo k ustavení komise Ministerstva spravedlnosti ČR pro rekonstrukci úpadkového práva. Výsledkem několikaleté práce se staly dva zákony: insolvenční zákon a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích.

Účelem insolvenčního zákona a insolvenčního řízení je řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka některým ze zákonem stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů.⁷

Insolvenční zákon nabyt účinnosti 1. 1. 2008 a zcela tak nahradil předchozí úpravu upravenou zákonem o konkursu a vyrovnání. Původní zákon o konkursu je stále platný v případech, kdy konkursní řízení začalo před 1. 1. 2008. Novou úpravou došlo k posílení práv věřitelů a zrychlení řízení⁸ na základě lhůt. Objevil se i zcela nový institut reorganizace a oddlužení. V neposlední řadě pak insolvenční zákon zakotvil vytvoření insolvenčního rejstříku jakožto nástroje plné informovanosti veřejnosti. Mezi hlavní zdroje inspirace pro insolvenční zákon se stala úprava úpadkového práva v USA z roku 1978 a právní úprava Německa.

Za prvotní komplexnější úpravu insolvenčního práva ve světě lze považovat americký federální zákon o úpadku z roku 1978 (Bankruptcy law), upravující konkursní právo v USA. Poskytl možnost společnostem volby mezi likvidací a reorganizací. Při likvidaci nastává proces velmi podobný našemu postupu při konkursu. Pokud se společnost rozhodne pro druhou variantu, dostane prostor na vypracování reorganizačního plánu, který posléze podléhá schválení věřiteli. Lhůta na vypracování reorganizačního plánu je stanovena na 120 dnů, následující dva měsíce slouží k získání souhlasu věřitelů. Se záměrem musí souhlasit většina věřitelů, jejichž pohledávky představují minimálně

⁶ SCHELLEOVÁ, I. *Úvod do insolvenčního práva*. 1. vyd. Brno: KEY Publishing s.r.o., 2007, s. 61.

⁷ Usnesení Vrchního soudu ze dne 15. 7. 2009, sp. zn. KSUL 45 INS 3601/2009, 1 VSPH 364/2009-A.

⁸ Incidenční spory, které souvisejí s insolvenčním řízením jsou spojeny s tímto řízením.

dvě třetiny celkového dluhu. Stejně jako v české úpravě je třeba rozdělovat věřitele na několik kategorií především dle zajištění či nezajištění jejich pohledávek. Specifické na americké úpravě je institut soukromé reorganizace, který představuje méně nákladné a rychlejší řešení.⁹

⁹ SCHELLEOVÁ, I. *Úvod do insolvenčního práva*. 1. vyd. Brno: KEY Publishing s.r.o., 2007, s. 42.

3. ÚPADEK DLUŽNÍKA

Základním předpokladem insolvenčního řízení je existence úpadku dlužníka, který se projevuje buď jako platební neschopnost nebo předlužení.

Platební neschopnost vymezuje ustanovení § 3 InsZ třemi základními znaky: mnohostí věřitelů, existencí peněžitých závazků po lhůtě splatnosti a neschopností dlužníka tyto závazky plnit. Dle gramatického výkladu lze dovodit, že výše uvedené podmínky musí být splněny kumulativně, jak se rovněž vyjádřil i Vrchní soud v Olomouci ve svém usnesení sp. zn. 3 VSOL 303/2016-A-10 ze dne 24. 3. 2016. „V případě, že se dlužník nachází v úpadku ve formě platební neschopnosti, musí být splněny kumulativně tři podmínky, to je, že dlužník má více věřitelů, dále že své peněžité závazky vůči těmto věřitelům má déle než 30 dnů po lhůtě splatnosti a poslední podmínkou je pak objektivní neschopnost dlužníka své závazky plnit.“

Musí ovšem jít o objektivní neschopnost dlužníka platit, tuto neschopnost nelze zaměňovat za pouhou neochotu platit sporné dluhy. Platební neschopnost se může týkat fyzické ale i právnické osoby. „Insolvenční zákon v §3 odst. 2 konstruuje čtyři vyvratitelné domněnky dlužnickovy platební neschopnosti, jež se alternativně naplňují buď tím, že:

- a) dlužník zastavil platby podstatné části svých peněžních dluh; nebo že
- b) dlužník neplní po dobu delší tři měsíců po lhůtě jejich splatnosti podstatnou část svých peněžních dluhů; nebo že
- c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek výkonem rozhodnutí nebo exekucí; nebo že
- d) dlužník nepředložil seznamy svého majetku, svých dluhů a svých zaměstnanců.“¹⁰

Druhým způsobem úpadku dlužníka je předlužení, které může nastat pouze u dlužníků fyzických osob – podnikatelů nebo právnických osob. Posuzuje se souhrn dlužnickových dluhů, a to včetně nesplatných, v poměru k hodnotě dlužníkovy majetku. Musí se přihlídnout i ke správě dlužníkovy majetku (k výnosům z dividend, z úroků,

¹⁰ MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 32

z nájemného atd.) či k provozování jeho podniku, tedy především k předpokládanému zisku, a to lze-li důvodně předpokládat, že bude dlužník pokračovat v provozu obchodního závodu nebo ve správě svého majetku.¹¹ Zde chci upozornit, že zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, došlo k nahrazení pojmu podnik za pojem obchodní závod. Jak ale vyplývá z důvodové zprávy k zákonu č. 294/2013 Sb., kterým se mění insolvenční zákon¹², zákonodárce se rozhodl záměrně zachovat pojem podnik. Nedomnívám se však, že by s tím mohly být spojeny vážnější výkladové problémy, jelikož z pohledu insolvenčního řízení je možné pojem podnik a obchodní závod považovat za synonyma.

Jako poslední je definován hrozící úpadek, kterého se může dovolávat jak fyzická, tak právnická osoba. Jde o situace, kdy dlužník nebude objektivně schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků s tím, že k nepeněžitým dluhům se nepřihlíží. Insolvenční návrh na hrozící úpadek může podat pouze dlužník.¹³

Insolvenční zákon se však nevztahuje na všechny subjekty. Výjimky z působnosti insolvenčního zákona tvoří například stát, územně samosprávné celky či veřejné vysoké školy. Taxativní výčet obsahuje § 6 InsZ.

3.1. PROCESNÍ SUBJEKTY

Za subjekty řízení s odlišným postavením v právním vztahu můžeme označit soud a účastníky řízení. Dle InsZ jimi jsou insolvenční soud, dlužník a věřitelé. Dále insolvenční správce, státní zastupitelství a likvidátor dlužníka.

3.2. MORATORIUM

Tento institut zajišťuje dlužníkovi dočasnou ochranu před prohlášením o úpadku a poskytuje mu možnost najít způsob řešení úpadku či uzavření dohody o vypořádání jeho závazků s věřiteli. Nelze jej však považovat za zvláštní způsob řešení úpadku. Moratorium lze vyhlásit pouze na návrh dlužníka, který je podnikatelem a nejde o právnickou osobu v likvidaci. Tento návrh lze podat jak po zahájení insolvenčního

¹¹ Tamtéž s. 33.

¹² „Předkládaný návrh zákona respektuje úpravu obsaženou v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku, který nabyde účinnosti 1. 1. 2014, byť se nevydává cestou terminologického přizpůsobování jako samostatného důvodu změny insolvenčního zákona.“

¹³ Tamtéž s. 33.

řízení, tak i před zahájením. Moratorium se stává účinným od okamžiku zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Účinky moratoria trvají po dobu uvedenou v návrhu na moratorium, nejdéle však 3 měsíce. Insolvenční soud nemůže rozhodnout o úpadku dlužníka po dobu, po kterou trvá moratorium, avšak účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení zůstávají zachovány. K zániku moratoria dochází uplynutím doby, na kterou bylo vyhlášeno. Před uplynutím této doby může zaniknout rozhodnutím insolvenčního soudu o jeho zrušení.¹⁴

¹⁴ HÁSOVÁ, J. MORAVEC, T. *Insolvenční řízení*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 55.

4. NÁVRH NA ZAHÁJENÍ INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ

Předpokladem pro zahájení insolvenčního řízení je insolvenční návrh, ke kterému je aktivně legitimován dlužník nebo věřitel dlužníka. Pokud jde o hrozící úpadek, pak návrh smí podat pouze sám dlužník. Povinnost podat insolvenční návrh mají pouze ti dlužníci, kteří jsou právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem. Jinak je tomu u fyzických osob nepodnikatelů, těm se dává možnost, nikoliv však povinnost insolvenční návrh podat. Povinnost podat insolvenční návrh se váže na okamžik, kdy se dlužník dozvěděl nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku, tedy jakmile zjistí, že je v platební neschopnosti nebo že je předlužen. Jakmile nastane tento okamžik, dlužník má povinnost podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu. Samozřejmě musí být splněna podmínka mnohosti věřitelů. Tedy alespoň dva věřitelé, přičemž každý je věřitelem samostatného závazku.¹⁵

S účinností od 1. 1. 2012 se opět objevila povinnost podání insolvenčního návrhu pro podnikatelské subjekty nejen u platební neschopnosti, ale též u předlužení. Statutární orgány a ostatní povinné osoby mají povinnost průběžně sledovat stav hospodaření, neboť by případně odpovídali věřitelům za škodu či jinou újmu, která by jim vznikla v důsledku nepodání insolvenčního návrhu.¹⁶

Obecné náležitosti insolvenčního návrhu stanovuje § 42 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, zkráceně též občanský soudní řád nebo OSŘ a zvláštní náležitosti stanovuje § 103 InsZ. Je třeba rozlišovat návrh na zahájení insolvenčního řízení vymezený v § 2 písm. c) InsZ a návrh na povolení oddlužení na straně druhé, jímž se dlužník v již zahájeném řízení domáhá rozhodnutí o oddlužení. Obsahové náležitosti návrhu na povolení oddlužení určuje § 391 InsZ. Podává-li insolvenční návrh dlužník, musí připojit seznam svého majetku a to včetně pohledávek, seznam zaměstnanců, má-li je a dále se připojí seznam závazků a věřitelů, kteří jsou dlužníkovi známi.¹⁷

¹⁵ HÁSOVÁ, J. MORAVEC, T. *Insolvenční řízení*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 61.

¹⁶ § 99 InsZ (škodou nebo újmu je rozdíl mezi v insolvenčním řízení zjištěnou výší pohledávky přihlášené věřitelem k uspokojení a částkou, kterou věřitel v insolvenčním řízení na uspokojení této pohledávky obdržel).

¹⁷ HÁSOVÁ, J. MORAVEC, T. *Insolvenční řízení*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 68.

Pokud insolvenční návrh podává věřitel, musí doložit existenci splatné pohledávky vůči dlužníkovi. V návrhu musí být vylíčeny okolnosti, které osvědčují úpadek dlužníka a to včetně údajů o dalších věřitelích dlužníka a údaje o pohledávkách těchto věřitelů. Nejvyšší soud svým usnesením ze dne 21. 12. 2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2011 toto ještě zpřísnil, když rozhodl, že součástí věřitelského insolvenčního návrhu musí být i údaje ohledně splatnosti a důvodu vzniku pohledávky.

Pokud věřitel podá další insolvenční návrh na majetek dlužníka, u kterého byl již podán insolvenční návrh jiným věřitelem, avšak soud ještě nestihl vydat rozhodnutí o úpadku, považuje se tento v pořadí druhý insolvenční návrh za přistoupení k řízení.¹⁸

¹⁸ § 107 InsZ.

5. ZAHÁJENÍ INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ

Insolvenční řízení se zahajuje dnem, kdy bezvadný insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu.¹⁹ Věcně příslušnými soudy jsou soudy krajské. Místní příslušnost soud zkoumá předtím, než začne jednat ve věci samé, zatímco věcnou příslušnost musí zkoumat během celého řízení. K určení místní příslušnosti se použijí ustanovení § 85 a násl. OSŘ²⁰. Soud vydá vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení, kterou je povinen zveřejnit do dvou hodin poté, kdy mu došel insolvenční návrh. Zveřejnění probíhá vyvěšením vyhlášky na úřední desce soudu a zároveň zveřejněním v insolvenčním rejstříku. Okamžikem zveřejnění nastávají účinky zahájení insolvenčního řízení.²¹ „Účinky zahájení insolvenčního řízení“ nastávají okamžikem zveřejnění vyhlášky v insolvenčním rejstříku a nikoli již samotným podáním insolvenčního návrhu

Se zahájením insolvenčního řízení se pojí celá řada hmotněprávních a procesních účinků, které postihují jak dlužníka, tak i věřitele. Účinkem spojeným se zahájením insolvenčního řízení je například nemožnost provedení exekuce nebo výkonu rozhodnutí, které by postihovaly majetek ve vlastnictví dlužníka, stejně jako i jiný majetek náležející do majetkové podstaty. Exekuci či výkon rozhodnutí lze nařídit či zahájit, nikoliv však provést.

Po zahájení insolvenčního řízení nelze ani například vůči dlužníku uplatnit pohledávky žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou. Nelze tedy žalovat dlužníka na plnění. Pokud i přesto věřitel žalobu podá, civilní řízení po rozhodnutí o úpadku bude zastaveno. Do tohoto rozhodnutí lze civilní řízení pouze přerušit.

Na úvaze soudu je pak ponecháno, zda uloží insolvenčnímu navrhovateli povinnost zaplatit zálohu na náklady insolvenčního řízení. Záloha slouží především k získání

¹⁹ § 97 odst. 1 InsZ.

²⁰ Pro insolvenční řízení je příslušný soud, v jehož obvodu je obecný soud dlužníka. Obecným soudem fyzické osoby je soud, v jehož obvodu má bydliště, obecným soudem fyzické osoby, která je podnikatelem a právnické osoby, je soud, v jehož obvodu má sídlo.

²¹ HÁSOVÁ, J. MORAVEC, T. *Insolvenční řízení*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 75.

finančních prostředků pro výkon funkce insolvenčního správce, a to v případech, kdy tyto prostředky nelze získat jinou cestou. Výše zálohy může činit až 50 000 Kč.²²

²² MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014 s. 183.

6. PROJEDNÁNÍ INSOLVENČNÍHO NÁVRHU

„Skutečnosti, na jejichž základě insolvenční soud rozhoduje o insolvenčním návrhu, musí být osvědčeny.“²³ Soud se řídí zásadou vyhledávací a musí provést i jiné než navržené důkazy, pokud je jich třeba k osvědčení dlužníkovy úpadku nebo hrozícího úpadku. Pro vydání rozhodnutí o úpadku postačí dostatečná míra pravděpodobnosti rozhodných zjištění, aniž by musel být zachován postup, který je stanoven pro jednotlivé důkazní prostředky v klasickém sporném nalézacím řízení.²⁴

Soud nařídí jednání, pokud je potřeba provést dokazování nad rámec důkazních návrhů, které předložili účastníci. Bez nařízení jednání lze rozhodnout v situaci, kdy návrh podal dlužník a rozhodné skutečnosti jsou osvědčeny údaji v insolvenčním návrhu a jeho přílohách.²⁵ Stejně tak se děje, byl-li návrh podán jiným subjektem, než-li je dlužník a zároveň insolvenční soud plně vyhoví návrhu, kterému nikdo neodporoval. Obecně se jednání nařizuje, stanoví-li tak InsZ nebo pokud to soud považuje za nutné.²⁶

Ke zrychlení samotného řízení zavedl zákonodárce pořádkové lhůty pro vydání rozhodnutí. Podá-li insolvenční návrh dlužník, soud o něm musí rozhodnout nejpozději do 15 dnů od jeho podání. Jde-li o insolvenční návrh podaný věřitelem, soud je povinen rozhodnout bez zbytečného odkladu. Desetidenní lhůta je poskytnuta soudu k úkonům směřujícím k rozhodnutí věci v obou předchozích případech. „*Je-li vyhlášeno moratorium, neskončí uvedená lhůta dříve než uplynutím deseti dnů od zániku moratoria.*“²⁷

²³ § 131 InsZ.

²⁴ HÁSOVÁ, J. MORAVEC, T. *Insolvenční řízení*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 83.

²⁵ § 132 InsZ.

²⁶ HÁSOVÁ, J. MORAVEC, T. *Insolvenční řízení*. Vydání první. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 83.

²⁷ § 134 InsZ.

7. ROZHODNUTÍ O ÚPADKU

„Insolvenční soud vydá rozhodnutí o úpadku, je-li osvědčením nebo dokazováním zjištěno, že dlužník je v úpadku nebo že mu úpadek hrozí.“²⁸ Pokud insolvenční návrh obsahuje i návrh na způsob řešení dlužníkovy úpadku, pak o něm insolvenční soud rozhodne samostatným výrokem. Pro určení okamžiku, kdy se stanoví skutkový stav rozhodný pro shledání úpadku, je dle OSŘ možno považovat rozhodný stav v době jeho vyhlášení.²⁹ Lze tak dovodit, že rozhodný skutkový stav pro rozhodnutí o úpadku bude doba, kdy insolvenční soud rozhoduje o úpadku.³⁰

Náležitosti rozhodnutí o úpadku stanovuje § 136 odst. 2 InsZ. Mezi povinné náležitosti patří například výrok, kterým je zjištěn úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka. Dále výrok, kterým se ustanovuje insolvenční správce, údaj určující místo a termín konání schůze věřitelů. Dlužníkovi je v rozhodnutí stanovena povinnost, aby sestavil seznam svého majetku a závazků včetně uvedení věřitelů, pokud tak již neučinil. Podstatnou náležitostí je i údaj o tom, kdy nastávají účinky rozhodnutí o úpadku a výzva věřitelům, kteří doposud nepodali přihlášku, aby tak učinili ve stanovené lhůtě. Lhůta pro podávání přihlášek se stanoví v rozhodnutí a činí 2 měsíce. Pokud je rozhodnutí o úpadku spojeno s rozhodnutím o povolení oddlužení, pak mají věřitelé lhůtu na podání přihlášek 30 dnů.³¹

Rozhoduje se formou usnesení, které obsahuje odůvodnění a poučení o opravném prostředku. Toto usnesení zašle insolvenční soud dlužníkovi a insolvenčnímu správci do vlastních rukou. Pokud to považuje za vhodné, doručí jej do vlastních rukou také věřitelům. Rozhodnutí o úpadku se pouze oznamuje zákonem stanoveným subjektům jako je například příslušný finanční úřad a to prostřednictvím veřejné datové sítě.³²

Zásadní význam rozhodnutí o úpadku spočívá v přechodu oprávnění nakládat s majetkovou podstatou na insolvenčního správce a to v rozsahu, ve kterém toto oprávnění pozbývá dlužník.

²⁸ § 136 InsZ.

²⁹ § 154 odst. 1 OSŘ.

³⁰ HÁSOVÁ, J. MORAVEC, T. *Insolvenční řízení*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 89.

³¹ Tamtéž s. 90.

³² Tamtéž s. 91.

8. STANOVENÍ ZPŮSOBU ŘEŠENÍ ÚPADKU

Stanovení způsobu řešení úpadku předchází řízení o projednání úpadku a rozhodnutí o něm. Soud nejprve posuzuje, zda tu nejsou podmínky, které by vedly k jinému rozhodnutí o insolvenčním návrhu. Ustanovení § 142 InsZ obsahuje výčet rozhodnutí, kterými lze rozhodnout o insolvenčním návrhu jinak než vydáním rozhodnutí o úpadku. Mezi tato jiná rozhodnutí patří odmítnutí insolvenčního návrhu pro vady či pro zjevnou bezdůvodnost, zastavení řízení pro zpětvzetí insolvenčního návrhu, pro nezaplacení zálohy nebo pro nedostatek podmínky řízení, eventuálně zamítnutí insolvenčního návrhu.³³

Pokud tedy soud neučiní některé z jiných rozhodnutí, vydá rozhodnutí o úpadku.³⁴ O způsobu, jakým má být úpadek řešen, rozhodne insolvenční soud buď samostatným rozhodnutím, anebo v rozhodnutí o úpadku. V případě spojení obou rozhodnutí bude usnesení obsahovat více výroků znějících takto: „zjišťuje se úpadek dlužníka“ a dle způsobu řešení úpadku bude další výrok znít takto: „soud prohlašuje na majetek dlužníka konkurs“ či „soud povoluje řešení úpadku oddlužením“ anebo v případě reorganizace „soud povoluje reorganizaci dlužníka“.

Spojit rozhodnutí o způsobu řešení s rozhodnutím o úpadku lze tehdy, když dlužníkem je osoba, u které InsZ vylučuje reorganizaci nebo naopak oddlužení. V těchto případech insolvenční soud vyhlásí konkurs. Jako další možnost spojení obou rozhodnutí se nabízí v situaci, kdy dlužník předloží reorganizační plán přijatý všemi skupinami věřitelů jakožto součást insolvenčního návrhu, kde navrhuje reorganizaci jako způsob řešení úpadku. Poslední možnost spojení obou rozhodnutí nastane, pokud dlužník podá návrh na povolení oddlužení spolu s insolvenčním návrhem.³⁵

K okamžiku, kdy lze spojovat rozhodnutí, bych ráda uvedla usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 29 NSČR 30/2010, který ve svém odůvodnění vyjádřil zásadní stanovisko. „Insolvenční zákon tedy u dlužníka, který je podnikatelem, počítá s tím, že dokud je možný způsob řešení dlužníkovy úpadku reorganizací, je vyloučeno

³³ MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 250.

³⁴ § 136 InsZ (Insolvenční soud vydá rozhodnutí o úpadku, je-li odvědčením nebo dokazováním zjištěno, že dlužník je v úpadku nebo že mu úpadek hrozí.).

³⁵ HÁSOVÁ, J. MORAVEC, T. *Insolvenční řízení*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 93.

spojit s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovra úpadku konkursem. Nejde-li o případ podle § 148 odst. 2 insolvenčního zákona, je v takové situaci zásadně vyloučeno přijmout rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovra úpadku před skončením (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku.“ Z uvedeného vyplývá, že v situaci, kdy je dlužník podnikatelem, který je v úpadku a je zároveň vyloučen z použití sanačního řešení, není insolvenční soud vázán podmínkou na vyčkání skončení první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku ani usnesením o způsobu řešení úpadku přijatým schůzí věřitelů.

Jde-li o samostatné rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, musí být učiněno ve lhůtě 3 měsíců od vydání rozhodnutí o úpadku, avšak ne dříve než po skončení schůze věřitelů, která byla svolána rozhodnutím o úpadku. Zkrácená třicetidenní lhůta platí pro insolvenční soud v případě, kdy insolvenční návrh podal věřitel a zároveň dlužník posléze podal návrh na oddlužení. Insolvenční soud rozhoduje o způsobu řešení úpadku dle vlastního uvážení nebo na základě usnesení schůze věřitelů. Oprávnění schůze věřitelů určit způsob řešení úpadku dlužníka se omezuje na případy, kdy je pro dlužníka přípustná reorganizace. *„Usnesení schůze věřitelů je přijato, pokud pro ně hlasovala nejméně polovina na schůzi přítomných zajištěných věřitelů s právem hlasu počítaná podle výše jejich pohledávek a současně nejméně polovina na schůzi přítomných nezajištěných věřitelů s právem hlasu počítaná podle výše jejich pohledávek, nebo pokud pro ně hlasovalo nejméně 90 % na chůzi přítomných věřitelů s právem hlasu, počítáno podle výše pohledávek.“*³⁶ Je-li řešením úpadku konkurs nebo reorganizace pak bude s rozhodnutím spojeno i ustanovení znalce pro účely ocenění majetkové podstaty.³⁷

³⁶ MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 267.

³⁷ HÁSOVÁ, J. MORAVEC, T. *Insolvenční řízení*. 1. vyd.. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 94.

9. ZPŮSOBY ŘEŠENÍ ÚPADKU

9.1. KONKURS

Konkurs je ve své podstatě likvidační způsob řešení úpadku. Hlavním účelem konkursu není v žádném případě ochrana dlužníka a to ať už jde o fyzické či právnické osoby. Jediným primárním účelem konkursu je poměrné rozdělení zpeněžené majtkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části zásadně nezanikají. Konkurs je možno označit za obecný způsob³⁸ řešení úpadku, ke kterému lze dojít buďto na základě rozhodnutí insolvenčního soudu o prohlášení konkursu anebo v rámci přeměny reorganizace v konkurs³⁹ či v rámci přeměny oddlužení v konkurs⁴⁰. Jedná se o jediný možný způsob, který lze realizovat u všech dlužníků v rámci insolvenčního řízení.

Konkurs představuje takový způsob řešení úpadku, při kterém dlužník přichází o možnost disponovat s majetkem, který tvoří majtkovou podstatu. Tento majetek je zpeněžen insolvenčním správcem a jeho výtěžek se použije k dosažení zásadně poměrného uspokojení zjištěných pohledávek věřitelů.

„Prohlášením konkursu přechází na insolvenčního správce oprávnění nakládat s majtkovou podstatou, jakož i výkon práv a plnění povinností, které přísluší dlužníku, pokud souvisí s majtkovou podstatou.“⁴¹

Definici majtkové podstaty stanoví § 2 písm. e) InsZ, dle kterého majtkovou podstatu tvoří majetek určený k uspokojení dlužníkových věřitelů. Pojem a rozsah majtkové podstaty vymezuje § 205 InsZ a násl. Jedná se o obecný základ úpravy použitelné především při řešení úpadku konkursem. Příkladný výčet majtkové podstaty stanoví § 206 InsZ uvádějící peněžní prostředky, věci movité a nemovité, podnik atd.

Účinky prohlášení konkursu nastávají okamžikem, kdy je usnesení o prohlášení konkursu zveřejněno v insolvenčním rejstříku. Jestliže dlužník nakládá s majtkovou podstatou po tomto okamžiku, jsou jeho úkony vůči věřitelům neúčinné. Absolutní

³⁸ Vedle reorganizace a oddlužení.

³⁹ § 363 InsZ.

⁴⁰ § 418 insZ.

⁴¹ § 246 odst. 1 InsZ.

neplatností jsou stíženy ty úkony, kdy dlužník bez předchozího souhlasu insolvenčního správce odmítl dar či dědictví nebo uzavřel nevýhodnou dohodu o vypořádání dědictví.

Ke zpeněžení majetkové podstaty může insolvenční správce přistoupit, pokud usnesení o prohlášení konkursu nabylo právní moci, proběhla první schůze věřitelů a prodávaný majetek byl sepsán do majetkové podstaty. „Zpeněžením majetkové podstaty se rozumí převedení veškerého majetku, který do ní náleží, na peníze za účelem uspokojení věřitelů.“⁴² Majetkovou podstatu lze zpeněžit veřejnou dražbou, mimo dražbu tzv. z volné ruky anebo formou výkonu rozhodnutí, která je formou spíše marginální.

V závěru zpeněžení majetkové podstaty předloží insolvenční správce konečnou zprávu, která musí obsahovat vyčíslení částky, jež se má rozdělit mezi věřitele. Insolvenční soud následně přezkoumá konečnou zprávu a zveřejní ji vyhláškou. K uspokojení pohledávek dojde dle rozvrhového usnesení.

9.2. REORGANIZACE

Jedná se o jeden ze sanačních způsobů řešení úpadku. Primárním smyslem tohoto institutu je zachovat provoz podniku dlužníka a zároveň dosáhnout co největší míry poměrného uspokojení věřitelů.

Institut reorganizace se od druhého sanačního způsobu řešení úpadku tedy oddlužení liší svou poměrně velkou volností ve vztahu k dlužníkovi i věřitelům. Reorganizaci lze uskutečnit jakýmkoli zákonnými způsoby a navrhovatel tedy není vázán žádnými direktivami vyjma jiných právních předpisů. U institutu oddlužení naopak zákonodárce jasně stanovil dva postupy, a sice splátkový kalendář na dobu pěti let anebo prodej majetkové podstaty.⁴³ Inspirací institutu reorganizace se stala právní úprava kapitoly 11 federálního insolvenčního zákona USA.

Osobou oprávněnou podat návrh na povolení reorganizace je přihlášený věřitel nebo dlužník. Podává-li jej věřitel, je nutné souhlasné stanovisko schůze věřitelů. Podmínkou v obou případech je, že navrhovatel bude v dobré víře, že jeho návrh je splnitelný. Dlužníci, kteří splňují ekonomické předpoklady pro povolení reorganizace stanovené

⁴² § 283 InsZ.

⁴³ KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; DADAM, A.; PACHL, L. Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář. 2. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2013, s. 712.

v § 316 odst. 4 InsZ, o kterých bude pojednáno níže, musí dodržet lhůty pro podání návrhu na povolení reorganizace. Při hrozícím úpadku bude k podání návrhu aktivně legitimován pouze dlužník, s tím, že tento návrh lze podat nejpozději do rozhodnutí o úpadku. V ostatních případech může návrh na povolení reorganizace podat dlužník jakožto i kterýkoli z přihlášených věřitelů, a to i po vydání rozhodnutí o úpadku, nejpozději však do 10 dnů před první schůzí věřitelů, která se má konat po rozhodnutí o úpadku. Podmínkou povolení reorganizace u dlužníků, kteří ekonomické předpoklady nesplňují⁴⁴, je současné předložení návrhu na povolení reorganizace a reorganizačního plánu schváleného většinou věřitelů. Opožděně podaný návrh na povolení reorganizace insolvenční soud odmítne.

Navrhovatel musí respektovat obecné náležitosti podání, které stanoví § 42 odst. 4 OSŘ, jakož i zvláštní náležitosti stanovené v § 319 InsZ, jimiž jsou „*označení navrhovatele reorganizace a dlužníka, dlužníkovi známé údaje o kapitálové struktuře a majetku osob, které dlužníka ovládají nebo které tvoří s dlužníkem koncern, údaj o způsobu navrhované reorganizace*⁴⁵, *označení důkazů, jichž se dlužník jakožto navrhovatel dovolává*⁴⁶ *a petit, tj. musí z něj být patrné, že se jím navrhovatel domáhá povolení reorganizace.*“⁴⁷ Obsahuje-li návrh vady nebo neobsahuje-li potřebné přílohy, lze jej do sedmi dnů na výzvu insolvenčního soudu opravit či doplnit. Účinky podání návrhu na povolení reorganizace se projeví v povinnosti osoby oprávněné nakládat s majetkovou podstatou zdržet se právních úkonů, jimiž by mohla být zmařena nebo ohrožena navrhovaná reorganizace⁴⁸. „*Je-li po podání návrhu na povolení reorganizace podán k soudu další návrh, považuje se tento další návrh za přistoupení k řízení.*“⁴⁹ U návrhu na povolení reorganizace se projevuje zásada dispozitivnosti, stejně jako v celém insolvenčním řízení, a to v možnosti navrhovatele vzít návrh zpět do doby, dokud o něm insolvenční soud nerozhodne. Rozhodným okamžikem se tak stává

44 Dlužníci, kteří ekonomické předpoklady nesplňují, postupují dle § 316 odst. 5 InsZ.

45 Uvedeným způsobem reorganizace však není navrhovatel vázán, způsob navrhované reorganizace postačí uvést obecným způsobem.

46 Listiny předepsané v § 319 odst. 2 InsZ, tedy seznam majetku a seznam závazků.

47 MARŠIKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 554.

48 § 324 odst. 1 InsZ.

49 HÁSOVÁ, J. MORAVEC, T. *Insolvenční řízení*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 185., ustanovení § 107 InsZ se použije přiměřeně.

samotné rozhodnutí o tomto návrhu.⁵⁰ Opožděné zpětvzetí prohlásí insolvenční soud za neúčinné.

„Reorganizací lze řešit úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka, který je podnikatelem.“⁵¹ Není tedy rozhodující, zda jde o podnikatele fyzickou osobu nebo právnickou osobou, předmětem reorganizace bude totiž vždy dlužníkův podnik, který existuje odděleně od společníků či akcionářů. Snahou zpřístupnit reorganizaci širšímu okruhu podnikatelů, zavedla novela InsZ zákonem č. 294/2013 Sb. možnost využití tohoto sanačního způsobu řešení úpadku za splnění jedné ze dvou podmínek stanovených v § 316 odst. 4 InsZ. Podnikatelský subjekt může využít institutu reorganizace, pokud jeho roční úhrn čistého obratu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu nebyl nižší než 50.000.000,- Kč, anebo podnikatel zaměstnává více než 50 zaměstnanců v pracovním poměru.⁵² V případě, že dlužník nenaplní ani jedno výše uvedené kritérium, nabízí se postup dle § 316 odst. 5 InsZ. *„Zákon zde umožňuje reorganizaci též dlužníku, který spolu s insolvenčním návrhem předloží soudu reorganizační plán schválený hlasy alespoň 50 % zajištěných a 50 % nezajištěných věřitelů počítaných dle výše jejich pohledávek. Jedná se tedy o situaci, kdy dlužník, který nesplňuje žádné z kritérií v odstavci 4, si řešení úpadku formou reorganizace předjedná se svými věřiteli a získá jejich písemný souhlas s reorganizací zpravidla ještě před zahájením insolvenčního řízení.“⁵³*

Sanace prostřednictvím reorganizace se vylučuje ve třech případech a to tehdy jde-li o dlužníka, který je obchodníkem s cennými papíry, dlužníka s oprávněním ke komoditnímu burzovnímu obchodování, anebo jde o právnickou osobu, která se nachází v likvidaci.⁵⁴

Insolvenčnímu soudu se naskytuje několik variant, jak může rozhodnout o došlém návrhu na povolení reorganizace. Pokud je návrh na povolení reorganizace podán

⁵⁰ MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 560.

⁵¹ § 316 odst. 2 InsZ.

⁵² MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 544.

⁵³ Tamtéž s. 544.

⁵⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vyd. Praha: Leges, 2015, s. 298.

opožděně, insolvenční soud jej odmítne. Učiní tak rozhodnutím, které doručí navrhovateli, dlužníkovi a insolvenčnímu správci. V případě vadného návrhu na povolení reorganizace insolvenční soud vyzve autora návrhu k opravě či doplnění ve lhůtě, která nesmí být delší než sedm dnů a zároveň mu poskytne poučení, jak má opravu či doplnění provést. Nebude-li návrh takto doplněn ani přes výzvu a zároveň nebude možné pokračovat pro tento nedostatek, soud návrh odmítne. Navrhovatel může proti tomuto rozhodnutí podat odvolání.

Nebyl-li návrh odmítnut, bude insolvenční soud při projednávání návrhu na povolení reorganizace aplikovat obecná ustanovení upravující způsoby řešení úpadku tedy § 148 až § 152 InsZ. Pokud by se jednalo o nepřijatelný návrh na povolení reorganizace, soud by spojil rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím o prohlášení konkursu. Jedná-li se o případ předjednané reorganizace ve smyslu § 148 odst. 2 InsZ, spojí insolvenční soud rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím o povolení reorganizace.

V ostatních případech bude návrh na povolení reorganizace projednán na schůzi věřitelů. Povinnou součástí programu schůze věřitelů je vždy zpráva insolvenčního správce o jeho dosavadní činnosti a zároveň i vyjádření insolvenčního správce o vhodnosti navrženého způsobu řešení úpadku.⁵⁵ Schůze věřitelů přijme na závěr usnesení o způsobu řešení úpadku dlužníka buďto konkursem nebo reorganizací. Při hlasování na schůzi platí zvláštní hlasovací kvórum, které má za cíl eliminovat rozdílné zájmy zajištěných a nezajištěných věřitelů. Usnesení je přijato, pokud je naplněna podmínka stanovená v § 151 InsZ, zejména pokud pro ně hlasovalo nejméně 90 % přítomných věřitelů podle výše pohledávek anebo nejméně polovina přítomných zajištěných věřitelů počítaná podle výše jejich pohledávek a zároveň nejméně polovina přítomných nezajištěných věřitelů počítaná taktéž podle výše jejich pohledávek.⁵⁶

Insolvenční soud je tímto usnesením schůze věřitelů vázán vyjma případů, kdy je dlužníkem osoba, u které je tento způsob řešení úpadku zákonem vyloučen, nebo je-li přijaté usnesení v rozporu s reorganizačním plánem přijatým všemi skupinami věřitelů,

⁵⁵ § 149 odst. 3 InsZ.

⁵⁶ MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 266.

předloženým dlužníkem po rozhodnutí o úpadku.⁵⁷ Pokud tedy schůze věřitelů přijme usnesení, kterým bude rozhodnuto o dlužníkově konkursu, insolvenční soud tím bude vázán, a to bez ohledu na to, že zde existoval odůvodněný a včasný dlužníkův návrh na povolení reorganizace, kterému by jinak insolvenční soud vyhověl.⁵⁸

„Rozhodne-li schůze věřitelů o tom, že úpadek dlužníka bude řešen reorganizací, může též přijmout usnesení, kterým určí osobu znalce za účelem ocenění majetkové podstaty. Neurčí-li osobu znalce, určí ji insolvenční soud.“⁵⁹

Návrh na povolení reorganizace bude insolvenčním soudem zamítnut, jedná-li se o překážku věci rozsouzené, pokud návrh podaný přihlášeným věřitelem nebyl schválen schůzí věřitelů nebo je-li tímto návrhem sledován nepoctivý záměr⁶⁰. K pojmu „nepoctivý záměr“ se opakovaně vyjadřoval Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích. Dle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2014 sp. zn. 29 NSČR 88/2013 *„ustanovení § 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou a závěr, že dlužník sleduje podáním návrhu na povolení oddlužení nepoctivý záměr, je závislý vždy na posouzení konkrétních okolností, jež vyjdou najevo v rámci daného insolvenčního řízení, když k úsudku ve smyslu § 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona mohou vést různá jednání dlužníka.“* V citovaném rozhodnutí tak Nejvyšší soud zaujal jednoznačné stanovisko v tom smyslu, že otázka, poctivosti nebo nepoctivosti záměru dlužníka musí být vždy poměřována konkrétními skutečnostmi.

Nedojde-li ke zpětvzetí návrhu na povolení reorganizace ani k jeho zamítnutí nebo odmítnutí, insolvenční soud reorganizaci povolí rozhodnutím, proti kterému není odvolání přípustné. Usnesení o povolení reorganizace se doručuje dlužníku, navrhovateli, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru.

Rozhodnutí o povolení reorganizace obsahuje vedle vlastního výroku o povolení reorganizace také informaci o tom, kdo je insolvenčním správcem a pokud nebyl dosud

⁵⁷ § 152 InsZ.

⁵⁸ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vyd. Praha: Leges, 2015, s. 302.

⁵⁹ MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 268.

⁶⁰ § 395 odst. 1 písm. a) InsZ.

ustanoven, tak výrok o jeho ustanovení, dále výzvu dlužníkovi k předložení reorganizačního plánu a to ve lhůtě 120 dnů⁶¹, údaje o podmínkách, za kterých mohou předložit reorganizační plán jiné osoby a případně i „další výroky stanovící opatření ve vztahu k majetkové podstatě, pokud taková opatření jsou podle názoru insolvenčního soudu nezbytná k zajištění účelu reorganizace.“⁶² Okamžikem právní moci usnesení o povolení reorganizace se dlužníkovi navracejí všechna dispoziční oprávnění ve vztahu k majetkové podstatě, a to včetně majetku, který slouží k zajištění zajištěných přihlášených věřitelů. Zanikají tak omezení dispozic dlužníka s majetkovou podstatou stanovená v dosavadním řízení, ke kterým došlo ze zákona nebo rozhodnutím insolvenčního soudu. Výjimku činí ustanovení § 332 InsZ, které umožňuje i nadále insolvenčnímu soudu, aby omezil dispoziční oprávnění dlužníka i pro dobu provádění reorganizace a to na návrh věřitele nebo i bez takového návrhu.

Veškerá právní jednání, při kterých dlužník disponuje majetkovou podstatou či ji spravuje, a která mají zásadní význam, může dlužník činit pouze se souhlasem věřitelského výboru. V případě porušení tohoto příkazu, odpovídá dlužník za škodu nebo jinou újmu, kterou tím způsobil věřitelům či třetím osobám.

Dalším účinkem povolení reorganizace je, že se pro dispozice s podstatou přiměřeně použijí ustanovení týkající se smluv při prohlášení konkursu a neplatnost právního jednání, kterým by dlužník odmítl přijetí daru nebo dědictví bez souhlasu insolvenčního správce.

Role insolvenčního správce během insolvenčního řízení je především dozorová, kontrolní a informační. Vykonává tedy zejména „dohled nad činností dlužníka s dispozičními oprávněními, pokračuje ve zjišťování majetkové podstaty a jejím soupisu, vede incidenční spory, sestavuje a doplňuje seznam věřitelů a podává zprávy věřitelskému výboru. Plní i další úkoly a provádí další činnosti, které mu uložil insolvenční soud.“⁶³ „Povolením reorganizace se pozastavuje výkon funkce valné hromady nebo členské schůze dlužníka a jejich působnost a pravomoc nadále vykonává jen insolvenční správce. Původním akcionářům či společníkům dlužníka zůstává jen

⁶¹ Pokud již dlužník insolvenčnímu soudu neoznámil, že jej předložit nehodlá.

⁶² MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, S. 572.

⁶³ § 331 InsZ.

*právo jmenovat nebo volit a odvolávat členy statutárního orgánu dlužníka a dozorčí rady dlužníka. K účinnosti tohoto rozhodnutí se však vyžaduje souhlas věřitelského výboru. Jde-li však o reorganizaci povolenou na základě návrhu na povolení reorganizace podaného věřitelem nebo nemá-li dlužník právo sestavit reorganizační plán, náleží právo jmenovat nebo volit a odvolávat členy statutárního orgánu dlužníka a dozorčí rady dlužníka věřitelskému výboru.*⁶⁴ Pokud by funkce statutárního orgánu dlužníka či dozorčí rady zanikla a nedošlo by do 30 dnů ke zvolení nového orgánu, zvolí ji věřitelský výbor.⁶⁵

9.2.1. POSTAVENÍ VĚŘITELŮ

*„Reorganizace se účastní přihlášení věřitelé, jakož i věřitelé s pohledávkami za majetkovou podstatou a věřitelé jim na roveň postavení.“*⁶⁶ Okruh věřitelů dlužníka je rozšířen o jeho společníky a členy. Jejich nároky jsou však ze zákona hodnoceny jako nulové.⁶⁷

Při přezkumu přihlášených pohledávek se postupuje dle obecných ustanovení § 190 až § 202 InsZ, ovšem s určitými výjimkami:

- a) popře-li dlužník pohledávku, má to stejné jako účinky, jako by tak učinil insolvenční správce;
- b) dlužník může popřít vykonatelnou pohledávku, která byla přiznána pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu, pouze z důvodů zastavení exekuce nebo soudního výkonu rozhodnutí a to proto, že vykonatelná pohledávka zanikla nebo je promlčená; a konečně
- c) po dobu trvání reorganizace nemá popření pohledávky věřitelem vliv na zjištění popřené pohledávky.⁶⁸

Podstatnou skutečností, která ovlivňuje výsledek hlasování o reorganizačním plánu a rozsah uspokojení jednotlivých pohledávek, je rozdělení věřitelů dlužníka do několika skupin. Autor reorganizačního plánu provede toto rozdělení na základě několika kritérií,

⁶⁴ MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 578 a 579.

⁶⁵ HÁSOVÁ, J. MORAVEC, T. *Insolvenční řízení*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 190.

⁶⁶ § 334 Insz.

⁶⁷ S výjimkou § 347 odst. 2 InsZ.

⁶⁸ § 336 InsZ.

jimiž jsou shodné právní postavení a shodné hospodářské zájmy věřitelů. Reorganizační plán tedy musí již obsahovat rozdělení věřitelů včetně uvedení kritérií, podle nichž k rozdělení došlo. Vhodnost a důvody rozdělení věřitelů do skupin posuzuje insolvenční soud při schvalování reorganizačního plánu.⁶⁹ K návrhu dotčeného věřitele nebo autora návrhu může soud usnesením rozhodnout o přeřazení dotčeného věřitele do jiné skupiny, a to nejpozději před schválením reorganizačního plánu. Odvolání proti tomuto usnesení není přípustné.

Insolvenční zákon stanoví několik samostatných skupin věřitelů. První skupinu tvoří každý jednotlivý zajištěný věřitel a to z toho důvodu, že jednotlivá zajištění jsou natolik odlišná, že vyžadují samostatnou skupinu. Jako druhou samostatnou skupinou věřitelů dlužníka zákon stanoví společníky a členy dlužníka. Pohledávkou těchto osob je právo, které vyplývá z jejich účasti v obchodní společnosti nebo v družstvu. Třetí skupinou jsou pak věřitelé, jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny.⁷⁰ Výčet pohledávek, které nejsou reorganizačním plánem dotčeny, stanoví § 337 odst. 3 a odst. 4 InsZ.

9.2.2. REORGANIZAČNÍ PLÁN

Reorganizační plán jakožto zásadní dokument, který vymezuje právní postavení dlužníka a jeho věřitelů popřípadě i dalších dotčených osob, obsahuje seznam opatření sledující sanaci provozu dlužníka podniku. Tato opatření demonstrativně vypočítává § 341 InsZ.

Jedná se o veřejný dokument předkládaný insolvenčnímu soudu. Od okamžiku jeho zveřejnění v insolvenčním rejstříku nesmí nikdo vyvíjet jakoukoli činnost směřující k jeho přijetí anebo naopak odmítnutí a jeho předkladatel se musí zdržet veškerých činností, jež jsou v rozporu s reorganizačním plánem či jinak ovlivňují jeho splnění.⁷¹ Odchýlit se od ustanovení zákona v reorganizačním plánu lze pouze za účelem uspokojení věřitelů *„včetně zajištěných věřitelů a věřitelů, jimiž jsou společníci a členové dlužníka uplatňující pohledávku vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo*

⁶⁹ § 337 odst. 5 InsZ.

⁷⁰ § 337 odst. 2 insZ.

⁷¹ § 338 odst. 2 InsZ.

*v družstvu, o nakládání s majetkovou podstatou a o závazky dlužníka po skončení insolvenčního řízení.*⁷²

Prioritu pro sestavení reorganizačního plánu má dlužník a to i tehdy, jestliže návrh na povolení reorganizace podal věřitel. Předložení plánu může být součástí návrhu na povolení reorganizace anebo dojde k jeho sestavení ve lhůtě 120 dnů od rozhodnutí soudu o povolení reorganizace. Práva na sestavení reorganizačního plánu se může dlužník vzdát, popřípadě tohoto práva může být zbaven usnesením schůze věřitelů. V případě vzdání se tohoto práva anebo zjistí-li soud, že dlužník řádně nepokračuje s přípravou plánu, rozhodne o ukončení lhůty 120 dnů, aby nedocházelo ke zbytečnému protahování řízení. Subjektem, který může rozhodnout o tom, kdo má přednostní právo na sestavení plánu, se pak stává schůze věřitelů.

Povinné obsahové náležitosti každého reorganizačního plánu stanoví § 340 InsZ, mezi něž patří *„rozdělení věřitelů do skupin a určení způsobu nakládání s pohledávkami v jednotlivých skupinách, určení způsobu reorganizace a opatření k plnění reorganizačního plánu, údaje o dalším provozu podniku dlužníka nebo jeho části, uvedení osob podílejících se na financování reorganizačního plánu nebo přebírajících některé dluhy dlužníka nebo zajišťujících jejich splnění, údaje o vlivu reorganizačního plánu na zaměstnanost v podniku dlužníka a údaje o případných závazcích dlužníka vůči věřitelům po skončení reorganizace, údaje o tom, jak je zajištěno splnění pohledávek, ohledně nichž se stále vedou incidenční spory, a pohledávek s odkládací podmínkou“*⁷³. Údaje obsažené v reorganizačním plánu musí věrně zobrazovat právní a ekonomické možnosti dlužníka. Náležitosti reorganizačního plánu stanoví vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení v § 24a.

Způsoby, kterým lze dosáhnout reorganizace dlužníka, uvádí zákon pouze demonstrativním výčtem. Za nejběžnější formy tak zákon považuje *„restrukturalizaci pohledávek věřitelů spočívající v prominutí části dluhů nebo v odkladu jejich splatnosti, prodej majetkové podstaty nebo její části, příp. prodejem závodu dlužníka, vydání části aktiv přímo věřitelům nebo jejich převod na nově založený subjekt reprezentující*

⁷² § 338 odst. 3 InsZ.

⁷³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vyd. Praha: Leges, 2016, s. 306.

věřitele, fúze dlužníka s jinou osobou nebo převod jeho jmění na společníka se zachováním nebo změnou práv třetích osob, pokud to nenarušuje hospodářskou soutěž, emise akcií nebo jiných cenných papírů buď samotným dlužníkem nebo nově založeným subjektem, zajištění financování provozu podniku dlužníka nebo jeho části, změna zakladatelského dokumentu, stanov či jiných dokumentů regulujících vnitřní poměry dlužníka.“⁷⁴ Zasahuje-li se reorganizačním plánem do práv věřitelů, musí obsahovat údaj, o jakou částku je jejich pohledávka snížena či po jak dlouhou dobu bude trvat odklad její splatnosti anebo vykonatelnosti popř. v čem jiném spočívají zásahy do práv věřitelů.⁷⁵ Má-li dojít ke změně zapisovaných údajů do obchodního rejstříku, musí být z reorganizačního plánu patrné, jaké údaje mají být vymazány a jaké naopak nově zapsány.

Navrhovatel reorganizačního plánu je povinen předložit vedle samotného reorganizačního plánu i zprávu o navrhovaném postupu. Cílem zprávy o reorganizačním plánu je ve zkrácené a srozumitelné formě poskytnout věřitelům dlužníka údaje o základních parametrech reorganizace a jejím vlivu na jednotlivé věřitele. Věřitel by měl být schopen se na základě této zprávy o reorganizačním plánu rozhodnout, zda schválení plánu podpoří nebo naopak bude hlasovat proti schválení. Náležitosti zprávy o reorganizačním plánu stanoví § 25 vyhlášky č. 311/2007 Sb. V insolvenčním rejstříku lze zveřejnit až insolvenčním soudem schválenou zprávu, k tomuto zveřejnění musí dojít nejméně 15 dnů před konáním schůze věřitelů svolané z důvodu hlasování o reorganizačním plánu.⁷⁶

9.2.3. SCHVÁLENÍ REORGANIZAČNÍHO PLÁNU VĚŘITELI

Aby vůbec mohla být svolána schůze věřitelů k hlasování o reorganizačním plánu, bude nejprve nutné vydat rozhodnutí insolvenčního soudu o povolení reorganizace, dále musí být zpracován reorganizační plán dlužníkem nebo jinou osobou a samozřejmě zpráva o reorganizačním plánu, kterou schválil insolvenční soud a na závěr musí dojít k předložení této zprávy věřitelům formou zveřejnění v insolvenčním rejstříku minimálně 15 dnů před termínem konání schůze věřitelů.

⁷⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vyd. Praha: Leges, 2016, s. 307.

⁷⁵ § 341 odst. 3 InsZ.

⁷⁶ MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, 578 a 599 s.

Při splnění výše uvedených podmínek může dojít ke svolání schůze věřitelů k projednání a hlasování o přijetí reorganizačního plánu. Reorganizační plán může být ovšem schválen i mimo schůzi věřitelů, jak stanoví § 346 InsZ, tedy pomocí hlasovacích lístků, popřípadě se na reorganizační plán hledí jako na přijatý i bez hlasování jak stanoví § 347 odst. 4 InsZ. Pak se jedná zejména o situace předpřipravené reorganizace.

Rozhodování na chůzi věřitelů probíhá formou hlasování ve skupinách stanovených reorganizačním plánem. K přijetí reorganizačního plánu musí dojít v každé skupině a to tak, že s ním vysloví souhlas většina hlasujících věřitelů dané skupiny, „jejíž pohledávky představují nejméně polovinu celkové jmenovité hodnoty pohledávek hlasujících věřitelů této skupiny.“⁷⁷ Při hlasování věřitelů uvedených v § 335 InsZ, jimiž jsou společníci a členové dlužníka, platí, že reorganizační plán je přijat, pokud se pro jeho přijetí vysloví většina společníků nebo členů dlužníka a pokud dlužník vytváří základní kapitál, pak se musí jednat o většinu dvoutřetinovou, která se počítá podle podílu na základním kapitálu.⁷⁸ U věřitelů, jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny, platí fikce přijetí reorganizačního plánu.

9.2.4. SCHVÁLENÍ REORGANIZAČNÍHO PLÁNU INSOLVENČNÍM SOUDEM

Jakmile dojde ke schválení reorganizačního plánu věřiteli, resp. se považuje za přijatý, je oprávněn rozhodovat o jeho schválení i insolvenční soud. Navrhovatel může do tohoto okamžiku vzít reorganizační plán zpět či ho jakkoli měnit nebo doplňovat.

Insolvenční soud má povinnost schválit reorganizační plán, jestliže jsou naplněny všechny podmínky stanovené v § 348 odst. 1 InsZ. Pozitivní rozhodnutí tak insolvenční soud učiní, pokud:

1. je reorganizační plán v souladu s InsZ a jinými právními předpisy;
2. „lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že jím není sledován nepoctivý záměr“⁷⁹;

⁷⁷ § 347 odst. 1 InsZ.

⁷⁸ ŠÍNOVÁ, R., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. A kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2015, 272 s.

⁷⁹ § 348 odst. 1 písm. b) InsZ.

3. došlo-li k jeho přijetí všemi skupinami věřitelů stanovených reorganizačním plánem nebo platí-li fikce dle § 347 odst. 4 InsZ;
4. pokud „každý věřitel podle něj získá plnění, jehož celková současná hodnota je ke dni účinnosti reorganizačního plánu stejná nebo vyšší než hodnota plnění, které by zřejmě obdržel, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem, ledaže přijímající věřitel souhlasí s nižším plněním“⁸⁰, přičemž toto porovnání míry uspokojení věřitele v případě reorganizace a v případě konkursu může insolvenční soud provést na základě znaleckého posudku zpracovaného dle § 155 InsZ; a konečně
5. „pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené byly uhrazeny nebo mají být podle reorganizačního plánu uhrazeny ihned poté, co se reorganizační plán stane účinným, ledaže bylo mezi dlužníkem a příslušným věřitelem dohodnuto jinak.“⁸¹

Poslední podmínka reaguje na délku procesu od okamžiku rozhodnutí o úpadku do účinnosti reorganizačního plánu, která v ideálních podmínkách bude činit minimálně 18 měsíců a s tím spojenou potřebu dlužníka financovat provoz podniku i po tuto dobu. Reorganizační plán tedy musí dát odpověď na zdroje pro úhradu pohledávek stanovených v § 168 a § 169 InsZ.

Insolvenční soud pak může schválit reorganizační plán i bez podmínky stanovené v § 348 odst. 1 písm. c) InsZ pokud jej přijala alespoň jedna skupina věřitelů s tím, že nesmí jít o skupinu věřitelů stanovených v § 335 InsZ. Insolvenční soud tak může k takovému rozhodnutí přistoupit, pokud je reorganizačním plánem zajištěno rovné zacházení a to s každou zjištěnou pohledávkou v rámci jednotlivé skupiny věřitelů, která reorganizační plán nepřijala, „je-li reorganizační plán ve vztahu ke každé skupině věřitelů, která reorganizační plán nepřijala, spravedlivý“⁸² a „lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že schválení a uskutečnění reorganizačního plánu

⁸⁰ § 348 odst. 1 písm. d) InsZ.

⁸¹ § 348 odst. 1 písm. e) InsZ.

⁸² § 348 odst. 2 InsZ.

*nepovede k dalšímu úpadku dlužníka nebo k jeho likvidaci, ledaže je likvidace reorganizačním plánem předvídána.*⁸³

Jsou-li splněny podmínky stanovené v § 348 resp. 349 InsZ, rozhodne insolvenční soud usnesením o schválení reorganizačního plánu a v tomto výroku může popřípadě odložit jeho účinnost. Věřitelé, kteří se vyslovili pro odmítnutí reorganizačního plánu, mohou podat proti rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu odvolání. Pokud byl reorganizační plán naopak zamítnut, je k odvolání legitimován dlužník, autor reorganizačního plánu a samozřejmě i věřitelé, kteří se vyslovili pro přijetí reorganizačního plánu.

Okamžikem právní moci se schválený reorganizační plán stává účinným, pokud tedy insolvenční soud nerozhodl o tom, že jeho účinnost nastane později.

9.2.5. NÁSLEDKY SPOJENÉ S ÚČINNOSTÍ REORGANIZAČNÍHO PLÁNU

*„Rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu je závazné pro všechny účastníky insolvenčního řízení i pro další osoby, jejichž práva a povinnosti jsou reorganizačním plánem dotčeny.“*⁸⁴ Zákon spojuje s účinností reorganizačního plánu výslovně řadu následků.

Dlužník má od účinnosti reorganizačního plánu oprávnění nakládat s majetkovou podstatou. Má-li být ve svých dispozičních oprávněních omezen, musí jít o opatření vyplývající z reorganizačního plánu. Může se jednat například o nutný souhlas insolvenčního správce s právním jednáním dlužníka a to pod sankcí neplatnosti.

*„Dlužník s dispozičními oprávněními je povinen informovat insolvenčního správce o svých právních jednáních, o plnění reorganizačního plánu a o své jiné činnosti podle reorganizačního plánu. Zprávy o běžných úkonech, o plnění dlouhodobých nebo opakujících se činností podává souhrnně v intervalech stanovených reorganizačním plánem nebo insolvenčním soudem.“*⁸⁵

⁸³ § 348 odst. 2 InsZ.

⁸⁴ SÍNOVÁ, R., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. A kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 274.

⁸⁵ § 354 odst. 3 InsZ.

Účinností reorganizačního plánu dochází k obnově výkonu funkce valné hromady nebo členské schůze družstva za předpokladu, že reorganizační plán nestanoví jinak. Reorganizačním plánem mohou být hlasovací práva pro jednání v těchto vrcholných orgánech dlužníka svěřena jiným osobám, než těm, kterým náležela před účinností rozhodnutí o povolení reorganizace.

Dále dochází ke změně dokumentů, které upravují vnitřní poměry dlužníka, především zakladatelské dokumenty a stanovy, popřípadě i jiné údaje zapisované do obchodního rejstříku nebo jiného rejstříku právnických osob, přičemž tento způsob je uveden v reorganizačním plánu. Podkladem pro zápis do veřejného rejstříku bude účinný reorganizační plán, který se ukládá do sbírky listin.

Končí zákaz započtení pohledávek, který započal zveřejněním návrhu na povolení reorganizace v insolvenčním rejstříku.

Zásadním dopadem reorganizačního plánu je změna závazků dlužníka. Touto dohodou *sui generis* dochází k nahrazení původního závazku dlužníka novým závazkem vycházejícím z účinného reorganizačního plánu. Zanikají tak práva všech věřitelů vůči dlužníkovi a od účinnosti reorganizačního plánu jsou za věřitele považovány jen ty osoby, které jsou uvedeny v reorganizačním plánu a to za podmínek v něm stanovených. Stejně tak dochází k zániku práv třetích osob k majetku náležejícího do majetkové podstaty, přičemž tato práva opět vznikají pouze subjektům uvedeným v reorganizačním plánu a za podmínek v něm stanovených. Výše uvedené platí i pro majetek, který má podle reorganizačního plánu připadnout osobě odlišné od dlužníka. *„Práva věřitelů vůči spoludlužníkům a ručitelům dlužníka zůstávají nedotčena, stejně tak právo třetích osob na vyloučení věci nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty.“*⁸⁶

Právní mocí usnesení insolvenčního soudu o schválení reorganizačního plánu zanikají pohledávky vymezené v § 170 InsZ, tedy ty, které se v insolvenčním řízení neuspokojují, vyjma pohledávek týkajících se mimosmluvních sankcí postihujících majetek dlužníka. Odlišnou úpravu však může stanovit reorganizační plán. Lze tak

⁸⁶ ŠÍNOVÁ, R., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. A kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 275.

například odložit splatnost pohledávek, zkrátit jejich výši či jinak zasahovat do práv věřitelů. Odchylná úprava musí být výslovně uvedena v reorganizačním plánu.

Od oznámení o zahájení insolvenčního řízení vyhláškou nelze provést výkon rozhodnutí ani exekuci na majetek dlužníka. Lze je pouze nařídit. S účinností reorganizačního plánu tato omezení odpadají pro pohledávky uvedené v reorganizačním plánu. Výkon rozhodnutí či exekuci tak lze nejen nařídit, ale i provést. Byla-li však pohledávka popřena, lze provést výkon rozhodnutí nebo exekuci pouze pokud existuje pravomocné rozhodnutí insolvenčního soudu o zjištění této pohledávky.

Působnost jednotlivých subjektů řízení je vymezen v § 354 až § 356 InsZ. Insolvenční soud nezasahuje do provádění reorganizačního plánu, vykonává však dohled nad průběhem reorganizace a je oprávněn zrušit usnesení o schválení reorganizačního plánu za podmínek stanovených v § 362 InsZ. Dále bere na vědomí a popřípadě projednává zprávy věřitelského výboru a insolvenčního správce. Ekonomickou aktivitu vykonává především sám dlužník, popřípadě v součinnosti s insolvenčním správcem, kontrolu plnění reorganizačního plánu pak zajišťuje věřitelský výbor.⁸⁷

Působnost insolvenčního správce spočívá především v zajištění procesních úkonů, které jsou spojeny s účinností reorganizačního plánu. Bude se tak jednat například o kroky ve vztahu k obchodnímu rejstříku a nutnost provedení změn v tomto veřejném seznamu. Dále osoba správce může zajistit komunikaci se správními orgány, které je třeba oslovit z důvodů plnění reorganizačního plánu. Oprávnění vystupovat za dlužníka musí ale vyplývat z reorganizačního plánu popřípadě plné moci, kterou udělil dlužník. Role insolvenčního správce je ale i kontrolní a evidenční. Jeho povinností je tak podávat pravidelně zprávy o výsledcích své činnosti insolvenčnímu soudu a věřitelskému výboru. Provádí evidenci majetku dlužníka a jeho závazků. Dále například vykonává i dispoziční oprávnění dlužníka v tom rozsahu, v jakém byla tato oprávnění dlužníkovi omezena a má i povinnost předat dlužníku zprávu o své dosavadní činnosti.

Věřitelský výbor dohlíží nad naplňováním opatření, která vyplývají z insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu. Věřitelský výbor si může předem vyhradit,

⁸⁷ ŠÍNOVÁ, R., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. A kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 275.

že dlužník může učinit některá právní jednání zásadního významu jen s předběžným souhlasem věřitelského orgánu. Tato jednání, která musí být předem schválena, si může věřitelský výbor vyhradit i nad rámec reorganizačního plánu a to dokonce i po jeho účinnosti. Věřitelský výbor má aktivní legitimaci navrhnout insolvenčnímu soudu opatření, které by odstranilo nedostatky zjištěné při kontrole eventuálně i které by vedlo k zrušení reorganizace.⁸⁸

9.2.6. ZMĚNA REORGANIZAČNÍHO PLÁNU

Navrhovatel reorganizačního plánu může v průběhu plnění reorganizačního plánu navrhnout jeho změnu, kterou by se účel reorganizace stal lépe splnitelný. Z návrhu musí být patrný účel změny, způsob provedení této změny a konsekvence plynoucí z této změny na jednotlivé skupiny jednak původních věřitelů a jednak nových věřitelů. Tento návrh na změnu reorganizačního plánu zveřejní insolvenční soud v insolvenčním rejstříku a současně jej doručí původním i novým věřitelům. Zároveň určí stávajícím a potencionálním věřitelům lhůtu k odmítnutí změněného plánu, která nesmí být kratší než 30 dnů. K projednání návrhu změny reorganizačního plánu nařídí insolvenční soud jednání, jehož termín má být stanoven nejdříve v den následující a zároveň nejdéle do 15 dnů od uplynutí lhůty, která je určena věřitelům k odmítnutí návrhu změny.⁸⁹ Pokud se někteří věřitelé nevyjádří pro odmítnutí navrhované změny nejpozději na jednání, nastane fikce jejich souhlasu se změnou reorganizačního plánu.

O návrhu změny hlasují všechny skupiny věřitelů a k jeho přijetí dojde za předpokladu, že s ním souhlasí všechny skupiny původních věřitelů, dále většina nových věřitelů, kteří mají dle reorganizačního plánu zajištěné pohledávky, většina nových věřitelů, kteří nemají dle reorganizačního plánu zajištěné pohledávky a většina společníků dlužníka resp. jiné právnické osoby, na kterou přešel dle reorganizačního plánu majetek. Pokud došlo ke schválení změny reorganizačního plánu věřiteli, následuje akceptace insolvenčním soudem za podmínek § 361 odst. 6 InsZ. Pokud k této akceptaci nedojde, zůstává v účinnosti dříve schválený reorganizační plán.

⁸⁸ KOZÁK, J. BUDÍN, P. DADAM, A. PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2013, S. 796.

⁸⁹ Tamtéž s. 807.

9.2.7. SKONČENÍ REORGANIZACE

Zákon výslovně upravuje tři způsoby skončení reorganizace, a to splněním reorganizačního plánu, jak stanovuje § 364 InsZ, dále může dojít ke zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu dle § 362 InsZ anebo insolvenční soud rozhodne o přeměně reorganizace v konkurs dle ustanovení § 363 InsZ.

Ke splnění reorganizačního plánu dojde tehdy, pokud jsou uspokojeny pohledávky věřitelů a to ve výši, která byla stanovena reorganizačním plánem a zároveň provedeny i další kroky a opatření předvídané reorganizačním plánem. Insolvenční soud poté usnesením rozhodne o ukončení reorganizace. Insolvenční soud je oprávněn takto rozhodnout i v případě, že reorganizační plán sice zcela splněn nebyl, ale jeho podstatné body naplněny byly. Usnesení o ukončení reorganizace z důvodu jeho splnění uveřejní insolvenční soud v insolvenčním rejstříku. Proti tomuto usnesení není odvolání přípustné. Rozhodnutí insolvenčního soudu o výši odměny insolvenčního správce a jeho nákladech po skončení reorganizace má spíše deklaratorní charakter s přihlédnutím k ustanovení § 2 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, které stanoví, že odměna insolvenčního správce je vyplácena průběžně v měsíčních intervalech. Konečné rozhodnutí tak spíše vymezí celkovou již vyplacenou odměnu spolu s náklady insolvenčního správce. Právní mocí rozhodnutí soudu o ukončení reorganizace insolvenční řízení pro dlužníka končí.⁹⁰

Insolvenční soud zruší ex lege a bez návrhu rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu za podmínek stanovených § 362 InsZ. Z dikce tohoto ustanovení je zřejmé, že jde o výjimečné situace reagující na protiprávní jednání některého z účastníků řízení. Věřitelé mohou po rozhodnutí o zrušení reorganizačního plánu znovu požadovat uspokojení svých pohledávek či jiných práv, která měli před tímto rozhodnutím a dochází tedy v plném rozsahu k obnově pohledávek, které zanikly s účinností reorganizačního plánu dle § 356 odst. 1 InsZ. Insolvenční soud zruší rozhodnutí, kterým došlo ke schválení reorganizačního plánu do 6 měsíců od jeho účinnosti, jestliže *„dlužník postupoval vůči některému z věřitelů v rozporu s reorganizačním plánem, a poskytl mu tak výhody spočívající především ve větší míře, příp. rychlosti uspokojení*

⁹⁰ MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 635.

jeho pohledávky nebo pokud v tomto časovém úseku vyjde najevo, že dlužník jednal podvodně.“⁹¹ „Insolvenční soud zruší taktéž rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu do 3 let od jeho účinnosti, pokud dlužník, statutární orgán dlužníka (nebo některý z jeho členů) byl pravomocně odsouzen pro trestný čin, jehož spáchání mělo přímou souvislost s přijetím reorganizačního plánu nebo mírou uspokojení, které bylo při naplnění reorganizačního plánu dosaženo.“⁹²

V případě neúspěchu pokusu o ozdravení hospodářského života dlužníka rozhodne insolvenční soud o předčasném ukončení reorganizace. K vydání rozhodnutí ve formě usnesení, kterým pak dojde k přeměně reorganizace v konkurs, je povinný insolvenční soud při splnění podmínek stanovených § 363 odst. 1 InsZ, vyjma případu, kdy došlo k naplnění reorganizačního plánu v podstatných bodech. „Reorganizační plán lze považovat za v podstatných bodech splněný, zejména pokud jednotliví insolvenční věřitelé již obdrželi úhradu převážné většiny svých zjištěných pohledávek, které měli podle reorganizačního plánu obdržet, nebo již byla realizována taková hospodářská či organizační opatření závodu dlužníka, že je zřejmé, že zjištěné pohledávky, jejichž uspokojení reorganizační plán předpokládá, budou splněny ve výši a termínech stanovených v reorganizačním plánu.“⁹³ Usnesením o přeměně reorganizace v konkurs nastávají účinky spojené s prohlášením konkursu, pokud insolvenční soud nestanoví v rozhodnutí jinak. Pokud se insolvenční soud dozví o skutečnosti, která svědčí přeměně reorganizace v konkurs například ze své činnosti, rozhodne o přeměně reorganizace v konkurs i bez návrhu.

9.3. ODDLUŽENÍ

Posledním zákonem upraveným způsobem řešení úpadku je oddlužení. Jedná se o sanační způsob určený pro fyzické a právnické osoby, které nemají závazky vyplývající z předchozí podnikatelské činnosti s tím, že jde-li o právnickou osobu, nesmí být považována za podnikatele. Expertní skupina Ministerstva spravedlnosti vymezila ve svém výkladovém stanovisku pojem „není považován za podnikatele“. Jde

⁹¹ KOZÁK, J. BUDÍN, P. DADAM, A. PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2013, s. 808.

⁹² Tamtéž s. 809.

⁹³ MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 633.

o takový subjekt, který není podnikatelem ve smyslu § 420 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku a současně nemá závazky z podnikatelské činnosti.

Teprve novela InsZ s účinností od 1. 1. 2014 zavedla přípustnost oddlužení fyzických osob podnikatelů. Do této novely bylo u těchto subjektů podmínkou, aby nevykonávaly podnikatelskou činnost v době podání návrhu.

Insolvenčnímu správci náleží především posouzení charakteru závazků dlužníka. Pokud existují pochybnosti o tom, zda může dlužník podat návrh na povolení oddlužení, pak insolvenční soud oddlužení povolí a v průběhu schůze věřitelů, kterou svolá k projednání způsobu oddlužení, tuto otázku přezkoumá. Jde-li o fyzické osoby podnikatele, bude záležet i do značné míry na tom, jak se vyjádří insolvenční správce ve své zprávě k charakteru závazků dlužníka. Díky zákonem dané možnosti insolvenčního správce nahlížet do účetnictví dlužníka, je insolvenční správce schopen posoudit zda byly prostředky, získané ze sporných závazků, využity k podnikatelské činnosti dlužníka nebo k jeho vlastní spotřebě.⁹⁴

Existence dluhů z podnikání však nemusí vždy bránit možnosti podat návrh na povolení oddlužení. Zákon pro tyto situace taxativně stanoví v § 389 odst. 2 InsZ, že povolit oddlužení lze i přes existenci závazků z podnikání pokud je dán souhlas věřitele, o jehož pohledávku se jedná nebo „jde o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení, ve kterém insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka po obdržení zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení nebo zjistí-li insolvenční soud, že pro uspokojení věřitelů je majetek dlužníka zcela nepostačující, přičemž se nepřihlíží k věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z majetkové podstaty“⁹⁵ anebo se jedná o pohledávku zajištěného věřitele. Tito věřitelé mohou být uspokojeni z prodeje předmětu zajištění, udělí-li tento pokyn insolvenčnímu správci.

Návrh na řešení hrozícího úpadku nebo úpadku oddlužením může insolvenčnímu soudu podat zcela výlučně jen dlužník. Od dlužníka je u tohoto způsobu řešení úpadku

⁹⁴ KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 3. vyd. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 1207.

⁹⁵ Tamtéž s. 1208.

vyžadována aktivita, a to již od počátku řízení. Podává-li proto dlužník návrh na povolení oddlužení, činí tak zároveň s insolvenčním návrhem. Pokud insolvenční návrh podává některý z věřitelů, může dlužník doručit návrh na povolení oddlužení insolvenčnímu soudu nejpozději do 30 dnů od okamžiku doručení návrhu na zahájení insolvenčního řízení insolvenčním soudem. Pokud by byl návrh na povolení oddlužení podán opožděně nebo neoprávněnou osobou, bude insolvenčním soudem odmítnut.

Návrh na povolení oddlužení musí vedle obecných náležitostí stanovených v § 42 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, obsahovat rovněž označení dlužníka a dále osob, které jsou za něj oprávněny jednat, údaje o dlužníkových budoucích příjmech a to v rozsahu následujících 5 let, údaje o dlužníkových minulých příjmech zpětně za 3 roky a určení způsobu řešení oddlužení popřípadě uvedení toho, že dlužník nepreferuje žádný ze způsobů oddlužení. Novela insolvenčního zákona z roku 2009 umožňuje dlužníku v návrhu na oddlužení plněním splátkového kalendáře žádat o stanovení nižších měsíčních splátek, než je dáno zákonem. V návrhu je dlužník povinen uvést výši jím navrhovaných měsíčních splátek popřípadě alespoň způsob jejich určení a objasnit důvody, které zapříčinily jeho úpadek. Dlužník musí být i po tomto snížení schopen uhradit svým nezajištěným věřitelům alespoň 50 % zjištěných nezajištěných pohledávek. Návrh na povolení oddlužení se obligatorně podává na formuláři dle vyhlášky.

Přílohou návrhu je dle zákona seznam majetku a seznam závazků. Pokud však byl dlužník již dříve vyzván soudem k předložení seznamu majetku, může na něj v návrhu na povolení oddlužení pouze odkázat, eventuálně jej upřesnit. Dále dlužník musí předložit listiny dokládající veškeré jeho příjmy za poslední roky před podáním návrhu. Jedná se i o ty příjmy, které jsou jinak v rámci oddlužení nepostižitelné. Pokud se dlužník dohodl s některým z nezajištěných věřitelů popřípadě se všemi, že hodnota plnění při oddlužení, kterou nezajištěný věřitel obdrží, bude nižší než 30 % věřitelovy pohledávky, bude přílohou návrhu i písemný souhlas tohoto nezajištěného věřitele a současně i uvedení míry uspokojení pod touto hranicí.⁹⁶

⁹⁶ KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 3. vyd. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 1220.

Na rozdíl od návrhu na zahájení insolvenčního řízení, který by soud neprodleně, nejpozději však do sedmi dnů, odmítl, pokud by neobsahoval všechny náležitosti nebo byl nesrozumitelný nebo neurčitý, v případě návrhu na povolení oddlužení insolvenční osud dlužníka nejprve vyzve k jeho doplnění a zároveň jej poučí, jak doplnění provést. Teprve nedoplnění návrhu povede k jeho odmítnutí. Projevem dispoziční zásady je možnost dlužníka vzít svůj návrh na povolení oddlužení zpět a to až do okamžiku vydání rozhodnutí o schválení oddlužení. Rozhodnutím, kterým insolvenční soud bere na vědomí zpětvzetí návrhu, rozhodne zároveň o řešení úpadku konkursem. Jestliže by dlužník zamýšlel ukončit celé insolvenční řízení, musel by vzít zpět nejen návrh na povolení oddlužení, ale současně s ním i návrh na zahájení insolvenčního řízení. Pokud dlužník vzal svůj návrh zpět, nelze jej podat znovu. Nejedná se však o zákaz absolutní, toto omezení lze vztáhnout pouze na konkrétní insolvenční řízení. Došlo-li by k zpětvzetí až po rozhodnutí o schválení oddlužení, rozhodne insolvenční soud o neúčinnosti zpětvzetí.⁹⁷

Do insolvenčního zákona byl s účinností od 1. 1. 2014 zaveden institut společného oddlužení manželů. Do 31. 12. 2014 podávali manželé návrhy na povolení oddlužení každý sám za sebe a insolvenční řízení byla proti nim vedena samostatně, popřípadě byla spojována insolvenčními soudy do jediného řízení. Manželům je tak dáno na výběr, zda podá návrh na povolení oddlužení každý samostatně nebo jej podají společně. Předpokladem pro podání společného návrhu manželi je, že oba manželé splňují podmínky pro povolení oddlužení a zároveň trvá jejich manželství ke dni, kdy návrh na povolení oddlužení došel insolvenčnímu soudu. Případný následný rozvod není překážkou pro pokračování oddlužení. Společný návrh podávají manželé prostřednictvím jediného formuláře. Od zahájení insolvenčního řízení až do jeho skončení, jsou manželé považováni za jediného dlužníka a mají tak postavení nerozlučných společníků. Dojde-li ke zrušení schválení oddlužení, bude na oba manžele prohlášen konkurs. Analogicky se pak použijí ustanovení o konkursu vedeného na jediného dlužníka. Nad rámec náležitostí stanovených v § 391 a § 392 InsZ pro návrh na povolení oddlužení musí být součástí společného návrhu manželů jejich výslovné prohlášení s úředně ověřenými podpisy o tom, že veškerý jejich majetek bude

⁹⁷ KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 3. vyd. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 1224 – 1226.

považován pro účely zpeněžení majetkové podstaty za majetek ve společném jmění manželů a tedy bude existovat jediná majetková podstata. Výhodou tohoto společného návrhu je, že manželé jsou povinni uhradit alespoň 30 % veškerých závazků společně a nikoli každý zvlášť.⁹⁸

9.3.1. ROZHODNUTÍ O NÁVRHU NA POVOLENÍ ODDLUŽENÍ

Pokud insolvenční soud návrh na povolení oddlužení neodmítl, začne zkoumat důvody, které mohou vést k jeho zamítnutí. Těmito důvody jsou nepoctivý záměr dlužníka nebo hodnota, kterou by obdrželi nezajištění věřitelé, by byla nižší než 30 % jejich pohledávek s výjimkou toho, že tito věřitelé vyslovili s nižším plněním souhlas anebo postoj dlužníka k plnění povinností dle dosavadních výsledků vypovídá o jeho lehkomyšlném a nedbalém přístupu.

Novela InsZ účinná k 1. 1. 2014 opouští praxi demonstrativního výčtu situací, kdy se jedná o nepoctivý záměr a ponechává posouzení v diskreci insolvenčního soudu. Nepoctivým záměrem může být např. nezřízené jednání či předchozí trestná činnost dlužníka.

Jestliže bylo insolvenčnímu soudu doručeno více insolvenčních návrhů, běží lhůta dlužníku k podání návrhu na povolení oddlužení od doručení tohoto prvního návrhu do jeho rukou. Opačný výklad, a tedy že lhůta běží až od doručení posledního z nich, by vedl k opakovanému začátku běhu lhůty s každým novým návrhem. Usnesení, kterým se návrh na povolení oddlužení odmítá, je napadnutelné odvoláním.

„Jestliže insolvenční soud návrh na povolení oddlužení odmítne, vezme na vědomí jeho zpětvzetí nebo jej zamítne, rozhodne současně o způsobu řešení dlužníkova úpadku konkursem.“⁹⁹ Samozřejmě může být rozhodnuto i prohlášením nepatrného konkursu. Konkursní řízení je však pro dlužníka nevýhodné, a to z toho důvodu, že nepřináší zánik dlužnických závazků v té části, která nebyla v rámci konkursního řízení uspokojena. V rámci oddlužení taková možnost osvobození existuje.

⁹⁸ MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 703.

⁹⁹ § 396 InsZ.

Pokud insolvenční soud neshledal důvody pro odmítnutí návrhu, jeho zamítnutí a nedošlo-li ani k jeho zpětvzetí, pak usnesením rozhodne o povolení oddlužení. Dle § 136 InsZ spojí insolvenční soud rozhodnutí o povolení oddlužení s rozhodnutím o úpadku. Toto spojení vychází z dikce ustanovení § 148 odst. 3 InsZ. Pokud však návrh na povolení oddlužení podával dlužník až jako reakci na zahájené insolvenční řízení věřitelem, bude rozhodnutí o povolení oddlužení a rozhodnutí o úpadku odděleno. Pak musí insolvenční soud rozhodnout o povolení oddlužení do 30 dnů od rozhodnutí o úpadku.

Lhůta k přihlášení dosud nepřihlášených pohledávek činí 30 dnů v případě, že bylo rozhodnutí o úpadku spojeno s rozhodnutím o povolení oddlužení, v případě dvou samostatných rozhodnutí, jde o lhůtu dvouměsíční a to od vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka. Schůze věřitelů se musí konat nejpozději do 3 měsíců od rozhodnutí o úpadku.

Posuzování charakteru závazků fyzických osob - aktivních podnikatelů, jejichž závazky však nepocházejí z podnikatelské činnosti, může být složitější. V případě pochybností, zda je dlužník oprávněn podat návrh na povolení oddlužení, zákon stanoví, že insolvenční soud oddlužení povolí a tuto spornou otázku bude řešit v rámci schůze věřitelů, kterou insolvenční soud svolá k projednání způsobu oddlužení a současně hlasování o jeho přijetí. Samotnému povolení oddlužení může ještě bránit nepředložení seznamu majetku a seznamu závazků dlužníkem. Rozhodnutí o povolení oddlužení lze tak vydat až po předložení těchto seznamů. Proti usnesení o povolení oddlužení se nelze odvolat. Během povolení oddlužení může být změněno předběžné opatření a to i bez návrhu. Oddlužení může být povoleno i tehdy, jestliže pohledávky věřitelů nebyly dosud zjištěny.¹⁰⁰

I přes dispoziční oprávnění dlužníka, náleží výkon práv dle § 253 až § 260 InsZ insolvenčnímu správci. Insolvenční správce tak může např. odstoupit od smlouvy, vypovědět nájemní smlouvu atd. Tato práva však vykonává pouze pokud jsou ve vztahu k majetku a směřují k uspokojování věřitelů v insolvenčním řízení.

¹⁰⁰ KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 3. vyd. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 1238.

9.3.2. ZPŮSOBY ŘEŠENÍ ODDLUŽENÍ

Způsoby, kterými lze uspokojit pohledávky nezajištěných věřitelů, zná zákon dva, a sice zpeněžení majetkové podstaty nebo plnění splátkového kalendáře. Zákon sice stanoví, že oddlužení může proběhnout pouze jedním z těchto způsobů, judikatura se však vyslovila i pro kombinaci obou způsobů oddlužení. Dle usnesení Vrchního soudu sp. zn. VSPH 1533/2012-B-23 ze dne 15. listopadu 2012 *„i když zákon předpokládá, že oddlužení bude probíhat zásadně jednou ze dvou dlužníkem nabízených forem (§ 398 InsZ), nepřekáží účelu, který je touto úpravou sledován, aby v situaci, kdy s tím dlužník souhlasí a sám takový způsob řešení svého úpadku nabízí, byly v mezích rozhodnutí o způsobu oddlužení kombinovány obě formy oddlužení. Je tedy plně možné, aby tam, kde ta z forem oddlužení, kterou dlužník nabízí jako základní, bez dalšího neumožňuje splnění požadavku kladeného na minimální zákonnou nebo s věřiteli smlouvenou míru uspokojení dlužníkůvých věřitelů, dlužník nabídl věřitelům, že je uspokojí i z té části svého majetku, jež by při schválení oddlužení jen jednou z předjímaných forem oddlužení jinak zůstala v jeho dispozici.“*

Při zpeněžení majetkové podstaty dochází ke zpeněžení majetku a jiných majetkových hodnot zahrnutých do majetkové podstaty. Jde o obdobný režim jako je u zpeněžení majetkové podstaty v konkursu. Insolvenční správce při soupisu majetkové podstaty postupuje dle obecného ustanovení § 205 InsZ a násl., které se týkají všech forem řešení úpadku dlužníka. Do majetkové podstaty pro účely zpeněžení majetkové podstaty patří ten majetek, který byl nabyt dlužníkem do okamžiku vydání a následného zveřejnění usnesení o schválení oddlužení v rejstříku. Majetek, který dlužník nabyt později z prostředků nepodléhajícím oddlužení, nemůže být zpeněžen. Výjimku tvoří majetek nabytý darem, dědictvím nebo majetek, který dlužník neuvedl v seznamu majetku předloženém s návrhem na povolení oddlužení.

Při řešení úpadku plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen poskytovat nezajištěným věřitelům po dobu 5 let měsíčně dílčí plnění prostřednictvím insolvenčního správce a to v poměru dle výše k jejich zjištěným pohledávkám. Insolvenční řízení však může být ukončeno i dříve, jestliže dojde k úhradě pohledávek nezajištěných věřitelů v plné výši před uplynutím této doby. Ze statistik, které provedlo Ministerstvo spravedlnosti v roce 2013, bylo zjištěno, že při plnění splátkového

kalendáře, dlužníci uhradí 100 % pohledávek nezajištěných věřitelů nejčastěji do 3 až 4 let trvání splátkového kalendáře.

Celková částka musí být rozvržena spravedlivě mezi všechny věřitele s nezajištěnou pohledávkou způsobem, který je určen v usnesení o schválení oddlužení. Dle § 3 vyhlášky č. 323/2007 Sb. bude v měsíčních splátkách hrazena rovněž odměna a také hotové výdaje insolvenčního správce. Z peněžních prostředků zaslaných dlužníkovým zaměstnavatelem bude hrazeno i výživné, pokud jej má dlužník povinnost platit.

Zajištění věřitelé se uspokojí z výtěžku zpeněžení zajištění, které je obdobou zpeněžení zajištění při konkursu. Jejich nárok se uspokojí postupem dle § 291 a § 298 InsZ. Tito věřitelé však nemohou hlasovat o tom, jakým způsobem bude řešeno oddlužení a to ani v té části, ve které jejich zajištěné pohledávky přesahují hodnotu předmětu zajištění.

Jak již bylo uvedeno výše, novela insolvenčního zákona zavedla s účinností od 21. 7. 2009 možnost dlužníka žádat o snížení splátek pod zákonnou hranici vymezenou v § 406 odst. 3 InsZ a to v návrhu na povolení oddlužení spolu s vylíčením důvodů, které dlužníka vedly k podání žádosti o snížení splátek. Nezajištěným věřitelům je dána možnost vyjádřit se k tomuto návrhu dlužníka. I přes toto snížení, musí ale nezajištění věřitelé obdržet v průběhu plnění splátkového kalendáře alespoň 50 % svých nezajištěných pohledávek. Případně musí být hodnota plnění stejná nebo vyšší než ta, na které se s dlužníkem věřitelé dohodli.¹⁰¹

Soud přihlédne i k důvodům, které dle dlužníka vedly k jeho úpadku, k dosavadní výši dlužníkových příjmů a k očekávaným příjmům, k výši dlužníkových dluhů, ale i k chování dlužníka směřujícím k zachování či zvýšení jeho příjmů a rovněž k doporučení věřitelů.

K projednání způsobu, kterým má oddlužení probíhat, svolá insolvenční soud schůzi věřitelů, kde se hlasuje o přijetí jednoho ze způsobů oddlužení. Aby bylo rozhodnutí přijato, musí se pro něj vyslovit většina na schůzi přítomných či zastoupených nezajištěných věřitelů a věřitelů hlasujících korespondenční formou. Rozhodnutí je tedy přijímáno prostou většinou hlasů, počítanou dle výše pohledávek nezajištěných věřitelů.

¹⁰¹ KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 3. vyd. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 1242.

Osobní účast dlužníka je na schůzi nezbytná a jeho povinností je odpovídat na dotazy věřitelů. Insolvenční správce se naopak může nechat na vlastní nebezpečí a náklady zastoupit třetí osobou, stejně tak na přezkumném jednání. Insolvenční správce může takto zmocnit jakoukoli 3. osobu při zachování požadavku na odbornou kvalifikaci v oblasti insolvenčního práva. Neodborný postup této třetí osoby jde k tíži insolvenčního správce. Insolvenční soud však může stanovit insolvenčnímu správci povinnou osobní účast během schůze věřitelů.¹⁰²

Hlasování na schůzi věřitelů o způsobu řešení již povoleného oddlužení lze nahradit korespondenčním hlasováním za využití § 50 a § 401 InsZ. Výsledek korespondenčního hlasování oznámí insolvenční soud vyhláškou zveřejněnou v insolvenčním rejstříku.

O způsobu oddlužení hlasují pouze nezajištění věřitelé, kteří přihlásili svou pohledávku včas. Zajištění věřitelé toto právo nemají, stejně jako osoby blízké dlužníku či osoby, které s dlužníkem tvoří koncern.

V situaci, kdy žádný ze způsobů oddlužení nezískal prostou většinu, nelze přitom vyloučit opakované hlasování na téže schůzi věřitelů, určí způsob oddlužení soud.

Dlužník při podání návrhu na povolení oddlužení dává zároveň najevo svůj souhlas s provedením oddlužení jedním ze zákonem daných způsobů, o kterém rozhodli věřitelé popřípadě insolvenční soud. Jestliže dlužník upřednostňuje například plnění splátkového kalendáře před zpeněžením majetkové podstaty zvolené věřiteli resp. insolvenčním soudem, nezakládá mu to právo podat odvolání proti usnesení, kterým došlo ke schválení oddlužení způsobem, který si zvolili věřitelé.¹⁰³

Zákon v ustanovení § 403 InsZ umožňuje insolvenčnímu správci, a stejně tak nezajištěným věřitelům, zpochybnit správnost rozhodnutí o povolení oddlužení. Dospěje-li insolvenční správce k tomu, že existují na straně dlužníka skutečnosti, které odůvodňují odmítnutí či zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, musí na ně upozornit věřitele a to ještě před samotným hlasováním schůze věřitelů o způsobu, kterým má být oddlužení provedeno, popřípadě pokud bylo hlasováno mimo schůzi, tak do 3 dnů ode

¹⁰² KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 3. vyd. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 1246.

¹⁰³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vyd. Praha: Leges, 2015, s. 318.

dne, kdy došlo ke zveřejnění výsledků z hlasování v insolvenčním rejstříku. Insolvenční správce ale není oprávněn podat námitky na základě skutečností odůvodňujících odmítnutí nebo zamítnutí návrhu. Tyto námitky naopak mohou podat, zejména na základě upozornění ze strany insolvenčního správce, věřitelé, kteří uplatnili své právo hlasovat o přijetí způsobu oddlužení. Námitky tito věřitelé mohou uplatnit nejdéle do skončení schůze věřitelů, kde se rozhodovalo o způsobu oddlužení a pokud bylo hlasováno mimo schůzi věřitelů, tak do 10 dnů od zveřejnění výsledků samotného hlasování v insolvenčním rejstříku. K opožděně vzneseným námitkám nebo k námitkám, jež byly podány osobami, které k nim nejsou oprávněny¹⁰⁴, se nepřihlíží. Platí, že věřitel souhlasí s řešením úpadku oddlužením, jestliže nevznese námitky do skončení schůze věřitelů, kde se rozhodovalo o způsobu oddlužení. K samotnému projednání včas uplatněných námitek nařídí soud jednání, ke kterému předvolá insolvenčního správce, dlužníka, věřitelský výbor a také věřitele, kteří podali námitky.¹⁰⁵

9.3.3. SCHVÁLENÍ ODDLUŽENÍ

Insolvenční soud rozhodne o schválení oddlužení ihned po skončení jednání nařízeném k projednání námitek věřitelů či po marném uplynutí lhůty dané k vznesení námitek. Insolvenční soud však může i ve fázi po rozhodnutí schůze věřitelů o tom, jakým způsobem bude oddlužení řešeno, toto oddlužení neschválit a rovnou rozhodnout o prohlášení konkursu v případech, kdy vyjdou dodatečně najevo skutečnosti, které by jinak vedly k zamítnutí nebo odmítnutí návrhu na povolení oddlužení.¹⁰⁶

Návrh na oddlužení musí projít třemi testy způsobilosti v průběhu celého insolvenčního řízení. Prvým je úplnost návrhu, tedy zda dlužníkův návrh obsahuje všechny skutečnosti včetně příloh stanovené v § 391 a § 392 InsZ. Pokud je návrh úplný, soud začne zkoumat případné důvody k jeho zamítnutí, jinak vydá rozhodnutí o úpadku spolu s jeho řešením. Poslední fází je schválení oddlužení, kdy rozhodování o způsobu řešení oddlužení přechází na nezajištěné věřitele. Pokud návrh projde všemi výše uvedenými fázemi, insolvenční soud rozhodne usnesením, kterým oddlužení schválí. Solidarita

¹⁰⁴ Jedná se např. o zajištěné věřitele, nezajištěné věřitele, kteří se neúčastnili hlasování o přijetí způsobu oddlužení, nebo insolvenčního správce.

¹⁰⁵ MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 718.

¹⁰⁶ Tamtéž s. 719.

věřitelů, kteří se zúčastnili insolvenčního řízení, se projevuje ve vázanosti schváleným způsobem řešení pro všechny nezajištěné věřitele, včetně těch, kteří hlasovali proti schválení oddlužení.¹⁰⁷

Insolvenční soud v usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty označí osobu insolvenčního správce, dále majetek, který dlužník nabyt až do okamžiku vydání usnesení o schválení oddlužení, a který lze užít ke zpeněžení a následnému uspokojení všech zjištěných pohledávek, které mají nezajištění věřitelé, a to včetně majetku, který se stane součástí majetkové podstaty dle § 412 odst. 1 písm. b) InsZ. Zpeněžením je postižen i majetek, který nebyl dlužníkem v návrhu uveden, ačkoli uveden být měl. Dále insolvenční soud označí ve výroku rozhodnutí nezajištěné věřitele, kteří souhlasili s plněním nižším než zákonem předvídaných 30 % jejich pohledávky a zároveň uvede hodnotu plnění, na které se dlužník se svými věřiteli dohodl. U tohoto způsobu oddlužení lze odhadnout množství peněžních prostředků téměř přesně.

Pokud insolvenční soud schvaluje oddlužení plněním splátkového kalendáře, uloží dlužníku, aby po dobu 5 let platil nezajištěným věřitelům k určitému dni každý měsíc předem stanovenou částku ze svých příjmů a to dle poměru jejich pohledávek tak, jak je stanoveno v rozhodnutí. Ve výroku usnesení tak soud jmenovitě uvede všechny nezajištěné věřitele, kteří mají být splátkami uspokojováni. U každého z nich uvede procentuální částku, kterou z jednotlivých splátek dlužník uhradí na účet každého takto uvedeného věřitele a to prostřednictvím insolvenčního správce. Částka uvedená v procentech je stanovena z důvodu, že konkrétní částku není prakticky možno uvést, jelikož příjmy dlužníka se v čase mohou měnit např. z důvodu ztráty zaměstnání, nemoci či změny zaměstnání. Poměr každého nezajištěného věřitele bude vycházet z jeho podílu pohledávky na celkové sumě přihlášených pohledávek. První splátku dlužník uhradí nejdéle do konce měsíce následujícího po měsíci, v němž bylo usnesení o schválení oddlužení ve splátkách uveřejněno v insolvenčním rejstříku. Příjmy určené k uhrazení první splátky se stanoví na základě údajů, které dlužník uvedl již v návrhu na povolení oddlužení a posléze upřesněných během jednání schůze věřitelů. Novelou

¹⁰⁷ KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 3. vyd. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 1259.

insolvenčního zákona z roku 2009 byl výkon splátek přenesen na insolvenčního správce. Plátcí mzdy dlužníka byla současně stanovena povinnost, aby strhávanou částku zasílal insolvenčnímu správci, který ji následně, ovšem až po stržení částky odpovídající jeho odměně a hotovým výdajům, rozešle nezajištěným věřitelům dle klíče uvedeného v usnesení o schválení oddlužení.

Povinnost zaměstnavatele takto postupovat je dána i v případě, že rozhodnutí o schválení oddlužení dosud nenabýlo právní moci. Účinky rozhodnutí tak nastávají již v okamžiku uveřejnění v insolvenčním rejstříku. Doporučuje se, aby insolvenční soud rozšířil tuto povinnost i na případné další zaměstnavatele dlužníka z důvodu případné změny zaměstnavatele. V situaci, kdy má dlužník mnohost plátců příjmů ve stejnou dobu, pak výpočet postižitelné částky se provede ze součtu všech příjmů dlužníka. Pokud je dlužník podnikatelem a oddlužení se provádí z jeho příjmů z tohoto podnikání, stanovuje výši postižitelné částky insolvenční správce a to na základě čistých příjmů, které má dlužník v konkrétním měsíci. Dlužník tak musí doložit své skutečné příjmy a zároveň skutečné výdaje, které souvisejí s podnikáním.¹⁰⁸

Proti rozhodnutí soudu o schválení oddlužení se může odvolat jen ten nezajištěný věřitel, který hlasoval proti tomu, aby došlo ke schválení oddlužení nebo který hlasoval pro jiný způsob oddlužení, než který byl posléze schválen a zároveň tento věřitel vznesl námitky postupem stanoveným v § 403 odst. 2 InsZ, ale insolvenční soud těmto námitkám nevyhověl. V případě, že soud nevyhověl dlužníkovi žádosti o jinou výši splátek, má dlužník právo se proti tomu odvolat, stejně tak může učinit nezajištěný věřitel, který s touto jinou výší splátek nesouhlasí.

Pokud došlo ke schválení oddlužení způsobem plnění splátkového kalendáře, pak insolvenční soud doručí usnesení i plátcí mzdy dlužníka. Na plátce mzdy se přiměřeně použijí ustanovení občanského soudního řádu při výkonu rozhodnutí.

Dle § 407 InsZ „účinky schválení oddlužení nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku.“ Právní mocí usnesení o schválení

¹⁰⁸ KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 3. vyd. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 1262.

oddlužení zanikají omezení dispozičních oprávnění, které dlužníku v průběhu insolvenčního řízení stanovil insolvenční soud či vyplývala přímo ze zákona.

Okamžik účinnosti usnesení o schválení oddlužení je významný i z toho důvodu, že určuje dlužníku měsíc, ve kterém bude hradit první splátku na nezajištěné pohledávky.

Jestliže zde není věřitel, který by se proti usnesení o schválení oddlužení mohl odvolat, pak právní moc rozhodnutí splývá s jeho účinností. Existuje-li však byt' i jen jediný věřitel, který má právo se odvolat, bude účinnost předcházet právní moc a to nejméně o 15 dnů od okamžiku, kdy bylo rozhodnutí doručeno.

V situaci, kdy dojde k podstatné změně okolností, které určují výši stanovených měsíčních splátek, soud rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře změní, a to i bez návrhu. Proti tomuto rozhodnutí může podat odvolání pouze věřitel, který má dle této změny obdržet méně než by mu náleželo dle nezměněného rozhodnutí.

Schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty má obdobné účinky na majetek náležející do majetkové podstaty jako jsou u prohlášení konkursu. Účinností usnesení, kterým bylo schváleno oddlužení zpeněžením majetku, přechází dispoziční oprávnění k vymezenému majetku ve výroku rozhodnutí na insolvenčního správce. Ostatní majetek, který dlužník nabyt až po účinnosti usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty zůstane v dispozici dlužníka a nelze jej užít k prodeji majetku.¹⁰⁹ Za trvání oddlužení je možné nařídit či zahájit a následně provést výkon rozhodnutí nebo exekuci na tento majetek pouze na pohledávky, které nejsou uspokojovány při oddlužení a současně vznikly až po účinnosti usnesení, kterým bylo schváleno oddlužení.

Jestliže bylo oddlužení povoleno společným návrhem manželů, je považován od okamžiku účinnosti schválení oddlužení prodejem majetku veškerý jejich majetek za majetek ve společném jmění manželů. Ustanovení o vypořádání společného jmění manželů se aplikuje pouze tehdy, jestliže nevstoupili oba manželé do oddlužení společně.

¹⁰⁹ KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 3. vyd. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 1266.

Majetek, sloužící k zajištění pohledávky zajištěného věřitele, může insolvenční správce zpeněžit pouze na žádost zajištěného věřitele. Tohoto pokynu však není třeba, jestliže nebudou nezajištění věřitelé zcela uspokojeni z prodeje jiného majetku nebo jestliže výše zajištěných pohledávek zjevně nedosáhne hodnoty zajištění. V takovém případě může insolvenční správce přistoupit ke zpeněžení i bez pokynu zajištěného věřitele, avšak se souhlasem věřitelského orgánu a insolvenčního soudu. Po zpeněžení majetkové podstaty se v insolvenčním řízení postupuje stejně jako v konkursu.

Po vydání usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře má dispoziční oprávnění ke svým příjmům dlužník, který je však povinen s nimi naložit dle způsobu uvedeného ve výroku rozhodnutí o schválení oddlužení. V praxi však dlužník prakticky vůbec nepříjde do styku s těmito peněžními prostředky vyjma situace, kdy jde o podnikatele, jehož příjmy z podnikatelské činnosti slouží k plnění splátkového kalendáře.

K uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů zpeněžením majetkové podstaty se užije majetek, který dlužník nabyl do okamžiku, kdy se usnesení o schválení oddlužení stalo účinné. Majetek později nabytý není insolvenčním řízením dotčen. Při plnění splátkového kalendáře jsou naopak postiženy příjmy dlužníka, tedy jde o majetek nabytý až po účinnosti usnesení.

Dle § 409 odst. 2 InsZ „*dispoziční oprávnění k majetku, náležejícímu do majetkové podstaty v době schválení oddlužení, včetně toho majetku, s nímž dlužník nemohl dosud nakládat v důsledku účinků nařízení nebo zahájení výkonu rozhodnutí nebo exekuce, má od právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře dlužník; to neplatí, jde-li o majetek, který slouží k zajištění.*“ Insolvenční správce bude mít v dispozici nejen majetek zajišťující zajištěné pohledávky dle výše uvedeného ustanovení, ale i majetek nabytý darem či dědictvím ve prospěch dlužníka či majetek neuvedený v seznamu majetku předloženém dlužníkem. Tento majetek je insolvenční správce oprávněn zpeněžit a použít na mimořádné splátky nezajištěným věřitelům. Vyjma těchto dispozičních oprávnění, která náleží insolvenčnímu správci, má dispozici k majetku dlužník.

Jakmile se stane rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře účinné, zpeněží insolvenční správce na žádost zajištěného věřitele majetek, který slouží k zajištění, ale až poté, co zjistí výši, pořadí a pravost zajištěné pohledávky. Následný výtěžek zpeněžení vydá správce zajištěnému věřiteli.

Přezkumné jednání přihlášených pohledávek bude řešeno v rámci obecné úpravy, kterou bychom našli v ustanovení § 190 - § 202 InsZ. Popěrné úkony tak budou podléhat obecnému režimu platnému pro všechny způsoby insolvenčního řízení, vyjma popěrného úkonu dlužníka, který má v tomto případě stejné účinky jako popření pohledávky ze strany insolvenčního správce. Jde tak o rozšíření obecného pravidla. Toto popření ze strany dlužníka však nemá žádný vliv na hlasovací právo věřitele popřené pohledávky.

Přezkumného jednání se nemusí zúčastnit insolvenční správce, pokud se nechá zastoupit třetí osobou. To neplatí, stanoví-li insolvenční soud, že přítomnost insolvenčního správce na přezkumném jednání je povinná, přičemž toto rozhodnutí nemusí soud nijak odůvodňovat. Nejčastěji tomu tak bude, pokud osoby, které insolvenčního správce již v jiných insolvenčních řízeních zastupovaly, nespĺňovaly požadavek potřebné odborné kvalifikace. Jestliže přezkumné jednání proběhne dříve než samotná schůze věřitelů, na které věřitelé schválí oddlužení dlužníka, popěrný úkon dlužníka bude mít účinky až v okamžiku zveřejnění rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku.

Lhůty k podání incidenční žaloby se řídí ustanoveními občanského soudního řádu. Insolvenční správce musí oznámit věřiteli, že jeho pohledávka byla dlužníkem popřena. Věřitel nevykonatelné pohledávky, která byla takto popřena, musí podat žalobu směřující přímo proti dlužníkovi. Účastníkem případného takto vzniklého incidenčního sporu není insolvenční správce. Na rozdíl od reorganizace má možnost popřít pohledávku také jiný přihlášený věřitel. Obecná pravidla ustanovení § 199 odst. 2 InsZ regulující popření vykonatelné pohledávky jsou zpřísněna, když stanoví, že dlužník, který byl účastníkem nalézacího řízení, na základě kterého bylo vydáno vykonatelné rozhodnutí, nesmí uvádět námitky, které již uvedl během nalézacího řízení. Stejně tak nesmí již uvádět námitky, dříve uvedené v nalézacím řízení, během přezkumného jednání. Dlužník je oprávněn namítat proti vykonatelné pohledávce pouze skutečnosti, které mohou vést k zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce. Omezen je však pouze

na důvody, které souvisejí s promlčením nebo zánikem vykonatelné pohledávky. Dlužník tak může opřít svůj popěrný úkon např. o skutečnost, že rozhodnutí, které je titulem výkonu rozhodnutí, bylo zrušeno či se stalo neúčinným nebo zaniklo právo přiznané v rozhodnutí.¹¹⁰

Účinky zahájení insolvenčního řízení se projeví ve vztahu k exekuci a výkonu rozhodnutí tím, že je lze nařídit, nikoli však provést. Dojde-li tedy po účinnosti rozhodnutí o schválení oddlužení plněním plátkového kalendáře k nařízení exekuce nebo výkonu rozhodnutí a dlužník v tomto řízení vystupuje jako povinný, nelze ani jeden z těchto procesů provést. Nařízení exekuce či výkonu rozhodnutí rozhodně není důvodem pro to, aby dlužník náhle přestal plnit své povinnosti vyplývající mu z výroku usnesení o schválení oddlužení. Výjimkou je situace, kdy má dlužník pohledávky, které nelze uspokojit v oddlužení a zároveň tyto pohledávky vznikly až po samotném schválení oddlužení. Na tyto pohledávky je pak možné vést exekuci či výkon rozhodnutí a to na majetek, který dlužník získal během oddlužení.

Jakmile nabude rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového účinnosti, je dlužník povinen činit vše, co je nezbytné k naplnění účelu formy oddlužení stanovené v rozhodnutí. Ustanovení § 412 InsZ stanoví výčet základních povinností dlužníka, mezi které patří výkon přiměřené výdělečné činnosti dlužníkem na úhradu splátek nezajištěným věřitelům. Samozřejmě tato povinnost nepostihuje dlužníky, u nichž je oddlužení založeno na příjmech z např. z důchodu. U dlužníků vykonávajících výdělečnou činnost je zásadní, aby si příjem udrželi po celou dobu oddlužení. V případě, že např. zaměstnavatel ukončí s dlužníkem pracovní poměr a dlužník se stane nezaměstnaný, měl by se dlužník ihned snažit o získání jiného zaměstnání. Nelze sankcionovat dlužníka za ztrátu zaměstnání, lze však uvažovat o postihu za pasivitu si nové zaměstnání najít.

Další povinností dlužníka dle výše uvedeného ustanovení je insolvenčnímu správci vydat majetek, který dlužník během oddlužení plněním splátkového kalendáře získá darem nebo dědictvím. Tento majetek insolvenční správce sepíše do majetkové podstaty a posléze jej zpeněží. Stejně tak bude postupováno u majetku, který insolvenční správce

¹¹⁰ KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 3. vyd. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 1273.

napadl odpůrcí žalobou, která byla úspěšná. U takto zjištěných neúčinných právních úkonů hrozí dokonce dlužníkovi zrušení samotného schválení oddlužení a to pro nepoctivý záměr dlužníka. Důvodem pro neschválení oddlužení či dokonce zrušení již schváleného oddlužení je i skutečnost, že dlužník v předloženém seznamu majetku některý svůj majetek zatajil.¹¹¹

Dlužník má i informační povinnost ve vztahu k insolvenčnímu správci, insolvenčnímu soudu a věřitelskému výboru. V rámci této povinnosti průběžně informuje o veškerých zásadních změnách v jeho životě, které mají vliv na oddlužení. Jedná se o změnu bydliště nebo sídla dlužníka a jeho zaměstnání. Dále změny výše výživného, počtu vyživovaných osob a změny týkající se nabytí nového majetku během oddlužení. Dlužník rovněž předkládá jednou za 6 měsíců přehled všech svých příjmů za předcházejících 6 měsíců. Tento přehled poskytuje informace jak o postižitelných, tak i o nepostižitelných příjmech. Dlužník, který je podnikatelem, dokládá své příjmy skrze daňové přiznání. Přehled příjmů je ze zákona nutno podávat k 15. 3. a dále k 15. 9. Insolvenční soud však může stanovit i jinou periodicitu podání.¹¹²

Povinnosti má však vedle dlužníka i insolvenční správce, který má vykonávat dohled nad dlužníkem a informovat insolvenční soud o všech skutečnostech, které by mohly ohrozit splnění oddlužení.

Jakmile došlo ke zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, může dlužník odmítnout dar nebo dědictví anebo uzavřít dohodu s dalšími dědici, kterou by došlo k snížení jeho podílu na dědictví, pouze se souhlasem insolvenčního správce. Bez tohoto souhlasu se bude jednat o neplatné právní jednání.

9.3.4. SKONČENÍ ODDLUŽENÍ

Jakmile dojde ke splnění oddlužení dlužníkem, vezme insolvenční soud tuto skutečnost na vědomí usnesením. Toto rozhodnutí je ekvivalentní k usnesení o zrušení konkursu

¹¹¹ KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 3. vyd. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 1279.

¹¹² KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 3. vyd. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 1279.

a usnesení, kterým stejně tak bere insolvenční soud na vědomí, že došlo ke splnění reorganizace¹¹³. Proti tomuto rozhodnutí nelze podat řádný opravný prostředek.

V případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty má věřitel možnost uplatnit své námitky během projednávání konečné zprávy a rozvrhu. Pokud je naopak oddlužení řešeno formou splátkového kalendáře mohou věřitelé uplatňovat námitky během jednání o návrhu dlužníka o osvobození od placení zbylé části neuhrazených závazků.

Současně v usnesení rozhodne insolvenční soud o odměně insolvenčního správce a výši jeho hotových výdajů. Výše odměny vychází z vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

V případě rozhodnutí o splnění oddlužení splátkovým kalendářem půjde pouze o deklarování výroku o celkové výši odměny, která náleží insolvenčnímu správci a jeho hotových výdajů, protože ty byly hrazeny průběžně prostřednictvím jednotlivých měsíčních splátek. Rozhodnutím o splnění oddlužení zároveň insolvenční soud zproští insolvenčního správce jeho funkce. Dle § 413 InsZ právní mocí rozhodnutí o splnění oddlužení insolvenční řízení končí.

Cílem oddlužení je zbavit dlužníka zbytku jeho dluhů, jelikož v konkursu mu to není umožněno. Dle § 312 odst. 4 InsZ lze „na základě upraveného seznamu pohledávek podat návrh po zrušení konkursu na výkon rozhodnutí nebo exekuci pro zjištěnou neuspokojenou pohledávku, kterou dlužník nepopřel“. Když dlužník dodrží soudem schválené oddlužení, bude tím oddlužení splněno a dlužník bude mít možnost požádat soud o osvobození od zbytku nesplacených dluhů. Zákon hovoří tak, že podmínkou pro osvobození od placení pohledávek, které nebyly oddlužením uspokojeny, je splnění všech povinností stanovených schváleným způsobem oddlužení, a to řádně a včas. Včasnost splnění těchto povinností se váže především na plnění formou splátkového kalendáře, kde musí dlužník plnit v pětileté lhůtě. Pro upřesnění je nutno zmínit, že za období pět let je považováno 60 po sobě jdoucích měsíců. Tuto lhůtu nelze nikdy

¹¹³ Viz. Usnesení o vzetí na vědomí splnění reorganizačního plánu v sp.zn KSPH 41 INS 11480/2010- B-391 vedená u Krajského soudu v Praze, název dlužníka ČKD Kutná Hora, a.s.

přesáhnout. Dřívější skončení oddlužení však možné je, a to za předpokladu, že dlužník splatí všechny řádně uplatněné nezajištěné pohledávky před lhůtou 5 let.

K rozhodnutí o osvobození není třeba nařizovat jednání, jelikož insolvenční soud rozhodne výhradně na písemný návrh dlužníka. Ověřeného podpisu dlužníka na tomto návrhu není třeba. Návrh je třeba podat současně se zprávou insolvenčního správce o splnění oddlužení a to z toho důvodu, že insolvenční soud bere na vědomí splnění oddlužení a zároveň rozhoduje o osvobození dlužníka. Pokud by totiž dlužník podal návrh na osvobození opožděně, nastala by situace, kdy soud nejprve vezme na vědomí, že došlo ke splnění oddlužení, ale tím zároveň dojde i k ukončení insolvenčního řízení. Pominou tím i účinky, které se pojí se zahájením insolvenčního řízení, především nemožnost provést výkon rozhodnutí či exekuci a dlužník nebude v tento moment ještě osvobozen od placení neuspokojených pohledávek. Této situace tak mohou využít věřitelé a vymáhat své pohledávky cestou výkonu rozhodnutí či exekuce a to až do chvíle, než insolvenční soud rozhodne o osvobození od placení zbylých pohledávek. Soud před vydáním tohoto rozhodnutí prověřuje, zda došlo ke splnění oddlužení bez porušení právních předpisů. Jestliže tedy soud neshledá žádné takové pochybení, rozhodne usnesením, že osvobozuje dlužníka od placení dosud neuhrazené části nezajištěných pohledávek.¹¹⁴

Osvobození dlužníka se rovněž vztahuje na nezajištěné pohledávky, které:

1. nezajištění věřitelé vůbec neuplatnili přihláškou pohledávky, ačkoli tak učinit měli a mohli;
2. byly odmítnuty pro opožděnost přihlášky;
3. nebyly řádně přihlášeny, a tedy rovněž došlo k jejich odmítnutí;
4. byly přihlášeny řádně, ale věřitel je vzal zpět;
5. byly přihlášeny řádně, ale účast věřitele byla ukončena insolvečním soudem dle § 186 InsZ;
6. byly přihlášeny řádně, ale došlo k jejich úspěšnému popření ze strany insolvenčního správce či dlužníka.

¹¹⁴ MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 735.

Osvobození od placení dosud neuhrazených pohledávek se bude týkat i zajištěných věřitelů a v to v situaci, kdy zajištěný věřitel řádně nepřihlásí svou zajištěnou pohledávku ve lhůtě určení v rozhodnutí o úpadku insolvenčním soudem. „*Zajištěný věřitel, kterého se netýká osvobození dlužníka od placení pohledávek a jehož zajištění v průběhu oddlužení nezaniklo zpeněžením majetku sloužícího k zajištění, se může svého nároku i po skončení insolvenčního řízení domáhat prostřednictvím zpeněžení majetku, který nadále slouží k zajištění jeho pohledávky.*“¹¹⁵ Osvobození se nedotkne závazků uvedených v § 416 odst. 1 InsZ.

Jestliže je hodnota plnění při splnění oddlužení nakonec nižší než 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů nebo ani nedosahuje takové nejnižší hodnoty plnění, na níž se dlužník s těmito věřiteli dohodl, přesto může po slyšení insolvenčního správce a dlužníka, insolvenční soud dlužníka osvobodit od placení pohledávek, které byly zahrnuty do oddlužení a to v tom rozsahu, v jakém nebyly dosud uspokojeny.

V průběhu oddlužení totiž mohou okolnosti bez viny dlužníka, které zapříčinily, že dlužník nemohl dosáhnout požadované míry uspokojení. Dlužník tak může ve chvíli, kdy už je zřejmé, že nebude schopen danou kvótu splnit z objektivních důvodů, které v průběhu insolvenčního řízení nastaly, požádat soud, aby nastalou situaci posoudil. Musí však již být zcela zjevné, do jaké míry budou nezajištění věřitelé uspokojeni.

Z návrhu musí být zřejmé osvědčení dvou skutečností. Za první: objektivní důvody, které vedly ke zmenšení míry uspokojení. Jde tak např. o živelnou pohromu, která zapříčinila dlužníkovu ztrátu na majetku. Za druhé: pokud by dlužníkův úpadek byl řešen konkursem, tak by nedošlo u nezajištěných věřitelů k vyšší míře uspokojení. Tato komparace pak vychází z ocenění majetku, který by tvořil majetkovou podstatu dlužníka v případě, kdy by bylo oddlužení řešeno konkursem. Ocenění majetku pak zajišťuje dlužník tak, že tím pověří znalce popřípadě tak lze učinit i jiným, avšak kvalifikovaným způsobem.¹¹⁶

Pokud dlužník obě výše popsané skutečnosti prokáže, rozhodne insolvenční soud usnesením o tom, že dlužníka osvobozuje od placení dosud neuspokojených pohledávek

¹¹⁵ KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář.* 3. vyd. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 1284.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 1287.

zahrnutých do oddlužení, ačkoli míra uspokojení věřitelů nedosahuje požadovaných 30 % resp. míry nižší dohodnuté s nezajištěnými věřiteli dlužníka. V praxi nejčastěji dochází k tomu, že při zpeněžování majetkové podstaty se insolvenčnímu správci nepodaří zpeněžit majetek za takovou částku, která byla předpokládána např. ve znaleckém posudku.

Proti usnesení, kterým byl zamítnut dlužníkův návrh na osvobození, se může odvolat pouze dlužník. Naopak k podání odvolání proti rozhodnutí, kterým soud přiznal dlužníku osvobození, je oprávněn toliko věřitel, který nebyl v insolvenčním řízení zcela uspokojen ale pouze z důvodu nesplnění předpokladů pro přiznání osvobození.

Osvobození dlužníka zákon vylučuje v těch případech, kdy se jedná o majetkové sankce, které byly dlužníku uloženy buď v trestním řízení za úmyslný trestný čin nebo v civilním řízení jako povinnost k náhradě škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti.¹¹⁷

Insolvenčním soudem přiznané osvobození však může být dlužníku odejmuto v zájmu ochrany věřitelů. K odejmutí a tedy zániku osvobození od placení pohledávek přiznané rozhodnutím insolvenčního soudu může dojít buď na návrh či ze zákona. K podání návrhu je oprávněn nezajištěný věřitel, jehož pohledávka nebyla při oddlužení zcela uspokojena a to do 3 let od právní moci usnesení, kterým byl dlužník osvobozen od placení pohledávek. Zároveň se musí jednat o takovou námitku, kterou věřitel nemohl uplatnit již dříve před usnesením o přiznání osvobození dlužníku. Podvodné jednání musí vyplývat z pravomocného rozhodnutí vydaného v trestním řízení, popřípadě pokud dlužník poskytl některému z nezajištěných věřitelů během oddlužení nějakou zvláštní výhodu, lze tuto skutečnost osvědčit i v rámci insolvenčního řízení. Mluvíme-li o zániku osvobození od placení pohledávek (udělené na základě rozhodnutí dle § 414 či § 415 InsZ) vyplývajícího ze zákona, tak nastává bez dalšího, jestliže došlo, do 3 let od právní moci usnesení o osvobození, k odsouzení dlužníka pro úmyslný trestný čin, kterým bylo podstatně ovlivněno schválení či provedení oddlužení,

¹¹⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vyd. Praha: Leges, 2015, s. 324.

popřípadě přiznání osvobození anebo jakékoli jiné poškození věřitele. Rozsudek v téže tříleté lhůtě musí nabýt právní moci.¹¹⁸

Jakmile rozhodnutí o odejmutí osvobození od placení pohledávek nabude právní moci, mohou opět nezajištění věřitelé požadovat po dlužníku, aby splnil jejich pohledávky, které nebyly v oddlužení uhrazeny. Takto však nemohou žádat ti z věřitelů, kteří se účastnili podvodných jednání dlužníka, které vedlo k odejmutí osvobození nebo kteří byli přímo dlužníkem zvýhodněni. Dlužník tak byl osvobozen od placení pohledávek takto nepoctivých věřitelů.

9.3.5. ZRUŠENÍ SCHVÁLENÉHO ODDLUŽENÍ

I schválené oddlužení insolvenčním soudem může být posléze zrušeno a rozhodnuto zároveň o řešení úpadku konkursem. Soud tak učiní, pokud dlužník vážně porušil některou z povinností stanovených v § 412 písm. b), e) a f) InsZ. V ostatních případech, kdy došlo k porušení povinností dle jiných ustanovení zákona, je třeba zkoumat, jaké dopady toto jednání mělo na řádný průběh oddlužení včetně posouzení okolností, za kterých došlo k porušení povinnosti. Druhou situací, která by vedla ke zrušení schváleného oddlužení, by bylo vyplynutí skutečnosti, že nebude možné splnit podstatnou část splátkového kalendáře. Třetím důvodem pro takovýto postup by bylo zaviněné jednání dlužníka, které zapříčinilo, že dlužníku vznikl po schválení oddlužení závazek peněžité povahy a to po dobu delší než 30 dnů od jeho splatnosti. Posledním důvodem by bylo podání návrhu ke zrušení oddlužení samotným dlužníkem.

Obecným důvodem, který by vedl rovněž ke zrušení oddlužení, je i skutečnost, dle které lze důvodně předpokládat, že oddlužením byl po jeho schválení sledován nepoctivý záměr. Soud zde však učiní jen na návrh. Zrušit oddlužení lze pouze do té doby, než insolvenční soud vezme usnesením na vědomí, že došlo ke splnění oddlužení dlužníkem. Má-li dojít ke zrušení, soud nařídí jednání, ke kterému předvolá insolvenčního správce, dlužníka, věřitelský výbor a i věřitele, který podal návrh na

¹¹⁸ MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 741.

zrušení oddlužení. Tyto osoby jsou oprávněny podat odvolání proti rozhodnutí o zrušení oddlužení.¹¹⁹

¹¹⁹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vyd. Praha: Leges, 2015, s. 325.

10. INSOLVENČNÍ PRÁVO VE SPOJENÝCH STÁTECH AMERICKÝCH

Na nutnost rekonstrukce úpadkového práva upraveného zákonem o konkursu a vyrovnání bylo upozorňováno především z důvodu v praxi málo vyhovující a zastaralé úpravě. Nutno podotknout, že se tak stalo především vlivem socialismu, kterým došlo k přerušení jakéhokoli vývoje v oblasti úpadkového práva v Česku. Inspiraci bylo tedy nutno hledat v zahraničních úpravách. Zákodárce zvolil země, jejichž úpadkové právo prošlo kvalitativním vývojem a mohlo se tak stát vzorem pro českou úpravu. Vedle Spolkové republiky Německo se vzorem stala i právní úprava ve Spojených státech amerických, které se budu níže věnovat podrobněji.

Dle článku 1, oddílu 8 a bodu 4 Ústavy Spojených států amerických je Kongres zmocněn k vydávání jednotných zákonů upravujících úpadkové řízení pro celé území USA. Jde tedy o úpravu na federální úrovni a spadá tudíž do kompetence federálních soudů. Úpadkové právo je součástí tzv. United States Code, který představuje souborný řád obecných federálních zákonů. Jelikož je úpadkové právo upraveno federálním zákonem, je nadřazeno jakémukoliv zákonu jednotlivých států. Výjimkou jsou oblasti, které zákon definuje pouze obecně, a tudíž zde vzniká prostor pro individuální státní úpravy. United States Code se člení do tzv. titles. Dne 1. 10. 1979 nabyt účinnosti zákon Bankruptcy Reform Act. Tímto zákonem bylo zcela novelizováno konkursní právo v USA, jak po stránce materiální, tak i procesní. Prvním oddílem tohoto zákona byl uveden zákon Bankruptcy Code (zkráceně též USBC), který dodnes tvoří title 11 United States Code a zcela tak nahradil Bankruptcy Act z roku 1898. Bankruptcy Code se skládá z devíti kapitol, které jsou číslovány poměrně nezvyklým způsobem a to na kapitoly 1, 3, 5, 7, 9, 11, 12, 13 a 15. Všeobecná ustanovení stanoví první 3 kapitoly, zbylé kapitoly pak upravují jednotlivé druhy konkursního řízení. Základem poslední novely Bankruptcy Code byl The Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act (zákon proti zneužívání konkursu a na ochranu spotřebitelů, zkráceně též BAPCPA) s účinností k 17. 10. 2005. Jedná se o nejrozsáhlejší reformu od roku 1978. Zájem na prosazení této reformy měly především banky a jiné instituce poskytující z velké míry úvěry a to z důvodu přijetí větší ochrany zájmů věřitelů. Novela přinesla kapitolu 15, která se zabývá přeshraničními dlužníky a zavedla tzv. test majetku

dlužníka, který určuje, zda může dlužník postupovat dle kapitoly 7 nebo jestli musí absolvovat řízení, které upravuje kapitola 13 Bankruptcy Code. Měřítkem je měsíční příjem dlužníka za posledních šest měsíců před zahájením řízení. Pokud byl jeho příjem vyšší, než kolik činí průměrný příjem v daném státě USA, musí dlužník absolvovat řízení dle kapitoly 13, tedy plnit splátkový kalendář.¹²⁰

10.1. REORGANIZACE

Reorganizací se rozumí restrukturalizace závazků a podnikání dlužníka při zachování provozu jeho závodu za účelem ozdravení tohoto závodu a postupným uspokojováním věřitelů způsobem stanoveným v reorganizačním plánu. Dle české právní úpravy lze reorganizací řešit úpadek pouze u podnikatelů. Jinak je tomu v USA, kde je reorganizace přípustná i u jiných subjektů než jsou podnikatelé, včetně fyzických osob. Jedná se ale pouze o okrajovou záležitost v případech, kdy tyto osoby nemohou být oddluženy. V americké právní úpravě neplatí kvantitativní test jako je tomu v české právní úpravě¹²¹, podle něhož je reorganizace obecně přípustná pouze u podnikatelů s celkovým čistým ročním obratem alespoň 50 milionů Kč, anebo zaměstnává-li tento podnikatel alespoň 50 zaměstnanců. Stejně jako v ČR, není ani v USA reorganizace přípustná u některých regulovaných subjektů jako jsou například obchodníci s cennými papíry a u subjektů veřejného práva.

Významným rozdílem je, že oproti české právní úpravě, dle amerického práva není podmínkou pro uspokojení pohledávky věřitele při řešení úpadku reorganizací její přihlášení.¹²²

Americká právní úprava umožňuje 3 základní druhy reorganizace:

1. standardní reorganizace (traditional reorganization, také freefall)
2. předschválená reorganizace (pre-packaged reorganization, také prepack)
3. předjednaná reorganizace (pre-negotiated reorganization, také pre-arranged)

¹²⁰ MRÁZEK, J. *Insolvenční právo EU a právní úprava v ČR. Právní rádce. 2004, č. 12, s. 9 a 10.*

¹²¹ § 316 odst. 4 InsZ.

¹²² Výjimkou by však bylo, kdyby pohledávka nebyla vedena v seznamu dlužnických závazků předloženého soudu, popřípadě by v seznamu byla vedena jako podmíněná, rozporovaná či v chybné výši, pak je nutno ji přihlásit.

Standardní reorganizace (freefall)

Jedná se o nejvyužívanější způsob reorganizace. Může být zahájena jak na návrh dlužníka, tak věřitelů. Nevyžaduje se dohoda mezi dlužníkem a věřiteli. Dlužník má ke své ochraně před věřiteli k dispozici instituty uvedené v kapitole 11 USBC, které mu poskytují nejen ochranu, ale i dostatečný čas k přípravě reorganizace, včetně oprávnění dlužníka k odmítnutí plnění nevýhodných smluv a automatického moratoria. I proti vůli některých věřitelů lze prosadit reorganizační plán. Jde o tzv. právo absolutní přednosti neboli „cramdown“. Nevýhodou standardní reorganizace je, že se jedná o časově náročnější a nákladnější proces oproti předem schválené a předjednané reorganizaci.¹²³

Předem schválená reorganizace (prepack)

Dlužník připraví reorganizační plán, který je posléze ještě před zahájením reorganizace přijímán potřebnou částí věřitelů. Vyslovit souhlas musí 2/3 hlasujících věřitelů z každé skupiny a to dle výše jejich pohledávek a zároveň musí souhlasit většina hlasujících věřitelů dle počtu pohledávek. Výhodou je rychlejší řízení, a tedy s tím související nižší celkové náklady reorganizace. Dlužník má větší kontrolu nad celým procesem oproti standardní reorganizaci. Pokud však soud neschválí zprávu o reorganizačním plánu, je potřeba znovu získat souhlas věřitelů s reorganizačním plánem.¹²⁴

Předjednaná reorganizace (pre-negotiated reorganization či pre-arranged)

Základní podmínky reorganizace jsou dohodnuty mezi dlužníkem a jeho hlavními věřiteli ještě před podáním návrhu na zahájení reorganizace. Dlužník vypracuje reorganizační plán, který je schvalován věřiteli až po podání návrhu na zahájení reorganizace a kdy soud schválí zprávu o reorganizačním plánu. Výhodou je rovněž jako u předem schválené reorganizace rychlejší průběh insolvenčního řízení oproti standardní reorganizaci z důvodu předjednané reorganizace s hlavními věřiteli. Jelikož je reorganizační plán připravován až po zahájení reorganizace, jsou počáteční náklady nižší než při předem schválené reorganizaci. Zároveň odpadá riziko neschválení zprávy o reorganizačním plánu soudem a potřebu znovu sjednávat podporu věřitelů.¹²⁵

¹²³ MALLON, CH.; WAISMAN, S. *The Law and Practice of Restructuring in the UK and US*, 2011. p. 229 – 246.

¹²⁴ Tamtéž s. 229 – 246.

¹²⁵ Tamtéž s. 229 – 246.

10.1.1. PRŮBĚH REORGANIZACE

Na rozdíl od českého dvoufázového insolvenčního řízení, je americké řízení pouze jednofázové. Podáním návrhu určí navrhovatel způsob řešení úpadku podle konkrétní kapitoly v Bankruptcy Code. Návrh na zahájení řízení je oprávněn podat jak dlužník, tak jeden či společně více věřitelů. Zákon nestanoví dlužníku povinnost pro podání návrhu na zahájení reorganizace. Podmínkou podání návrhu je dobrá víra. Dlužnické návrhy na povolení reorganizace tvoří více než 95 % všech návrhů na povolení reorganizace. Co se týče věřitelského návrhu, zde, na rozdíl od české právní úpravy, americké právní předpisy stanoví podmínku. Pokud má totiž dlužník více než 12 nezajištěných věřitelů, musí návrh podat alespoň tři takoví věřitelé s pohledávkami v celkové výši minimálně 15 325 USD, tedy zhruba 390.000,- Kč. Má-li dlužník naopak méně než 12 nezajištěných věřitelů, návrh může podat jakýkoliv věřitel s pohledávkou, jejíž výše činí minimálně 15 325 USD, stejně tak více věřitelů, mají-li pohledávky v této výši. Zajištěný věřitel je oprávněn podat návrh na zahájení reorganizace jedině v součinnosti s nezajištěnými věřiteli, popřípadě, pokud se alespoň z části zajištění vzdá.¹²⁶

Soud pak zahájí reorganizaci navrženou věřitelem nebo skupinou věřitelů, jestliže:

1. dlužník nepodal včas odpor; nebo
2. dlužník neplnil své závazky po splatnosti; nebo
3. dlužníku byl v době 120 dnů před podáním návrhu ustaven opatrovník za účelem převzetí dlužníkovu majetku.

10.1.2. ÚČINKY ZAHÁJENÍ REORGANIZACE

Dlužník není od okamžiku zahájení reorganizace již považován za vlastníka majetku tvořícího majetkovou podstatu. Oproti českému insolvenčnímu řízení, kdy je insolvenční správce jmenován pro každé insolvenční řízení, v americké úpravě tomu tak není. Insolvenční správce je jmenován pouze ve výjimečných případech (např. tehdy, jestliže existuje podezření, že dlužník jedná podvodně).

¹²⁶ Bankruptcy Basics. *USCourts.gov* [online]. Bankruptcy Judges Division: Administrative Office of the United States Courts, 2011. [cit. 2016-5-20].

Provoz podniku tedy zajišťuje sám dlužník. Dále plní povinnosti, které jinak náleží insolvenčnímu správci při likvidaci stanovené v Kapitole 7 USBC. Posuzuje tak například pohledávky věřitelů, předkládá zprávy o své činnosti, vede související spory a jiné. Na činnost dlužníka dohlíží federální správce a jím jmenovaný věřitelský výbor, který se skládá pouze z nezajištěných věřitelů. Úkony dlužníka, které mají zásadní význam z hlediska majetkové podstaty, schvaluje v USA soud¹²⁷. Se zahájením reorganizace automaticky dochází k aktivaci moratoria, na základě kterého se přeruší prakticky veškerá řízení vedená proti dlužníkovi (s výjimkou např. trestních řízení), dále nelze vymoci individuální pohledávky a zpeněžit zajištění bez povolení soudu. Moratorium se aktivizuje ex lege podáním návrhu na zahájení reorganizace a končí s účinností reorganizačního plánu. Lze ho zrušit či zúžit soudem na žádost věřitele.¹²⁸

Účinkem zahájení reorganizace je i oprávnění dlužníka rozhodnout o pokračování či ukončení smluv o vzájemném plnění, které v době zahájení reorganizace nebyly ještě zcela splněny a to ani jednou ze smluvních stran a nájemních smluv. Pokud se dlužník rozhodne pokračovat v plnění smlouvy, jsou následné pohledávky z této smlouvy považovány za pohledávky za majetkovou podstatou. Při odmítnutí plnění smlouvy vznikne věřiteli nárok na náhradu škody. Smlouvu je dlužník oprávněn i postoupit. K takovému jednání dlužník nepotřebuje souhlas věřitele. Rozhodnutí může dlužník učinit kdykoliv až do schválení reorganizačního plánu soudem.

10.1.3. REORGANIZAČNÍ PLÁN

Jde o dohodu *sui generis*. Obsahové náležitosti reorganizačního plánu v ČR a v USA jsou obdobné. Reorganizační plán musí obsahovat zejména údaje o rozdělení pohledávek za dlužníkem do skupin s upřesněním, jak s nimi bude nakládáno. Každá skupina musí mít v zásadě obdobné pohledávky a s pohledávkami v téže skupině musí být nakládáno stejným způsobem. Dále musí reorganizační plán specifikovat pohledávky nedotčené reorganizačním plánem, popsat opatření směřující k naplnění reorganizačního plánu a údaj o tom, jaké závazky bude mít dlužník vůči věřitelům po skončení reorganizace.

¹²⁷ V ČR tak činí věřitelský výbor.

¹²⁸ Bankruptcy Basics. *USCourts.gov* [online]. Bankruptcy Judges Division: Administrative Office of the United States Courts, 2011. [cit. 2016-5-20].

10.1.4. SESTAVENÍ REORGANIZAČNÍHO PLÁNU

Dlužníku náleží přednostní právo na sestavení reorganizačního plánu ve lhůtě 4 měsíců od zahájení reorganizace. Soud může tuto lhůtu prodloužit¹²⁹, zkrátit nebo může dlužníku toto přednostní právo odebrat. Návrh reorganizačního plánu přijímají věřitelé a do 6 měsíců od zahájení reorganizace musí být předložen soudu. Není-li reorganizační plán předložen dlužníkem včas anebo včas přijat věřiteli, lze, aby jej předložila jakákoliv třetí osoba, která má na reorganizaci dlužníka zájem. Typicky tak půjde o věřitelský výbor, jednotlivé věřitele, anebo, na rozdíl od ČR, insolvenční správce, jestliže je jmenován. Předložení reorganizačního plánu ze strany věřitelů není v USA časté, nespokojení věřitelé se spíše snaží reorganizaci ukončit či ji přeměnit na likvidaci.¹³⁰

10.1.5. ZPRÁVA O REORGANIZAČNÍM PLÁNU

Předkladatel reorganizačního plánu vypracuje zprávu o reorganizačním plánu, která obsahuje informace důležité pro rozhodnutí věřitelů o reorganizačním plánu. Rozsah informací může být odlišný pro jednotlivé skupiny věřitelů. V praxi však bývá vypracována pouze jedna zpráva určená pro všechny skupiny věřitelů. Zpráva o reorganizačním plánu obsahuje vylíčení příčin, které vedly k finančním problémům dlužníka, popis veškerých rizik reorganizačního plánu, seznam dlužníkovu majetku, odhad nákladů na realizaci samotného plánu a účetní a finanční údaje. Tato zpráva podléhá schválení soudu. Návrh a zpráva o reorganizačním plánu se po schválení soudem doručuje všem věřitelům a federálnímu správci. Na rozdíl od české právní úpravy písemnosti nejsou doručovány pouhým zveřejněním v insolvenčním rejstříku.

10.1.6. PŘIJETÍ REORGANIZAČNÍHO PLÁNU VĚŘITELI

Věřitelé o přijetí hlasují distančním způsobem dle skupin (v ČR věřitelé hlasují na schůzi věřitelů). Hlasovat mohou pouze ti věřitelé, jejichž pohledávky byly dotčeny reorganizačním plánem. Věřitelé, jejichž pohledávky nebyly dotčeny, se považují za

¹²⁹ Až o 14 měsíců.

¹³⁰ ADLER, B. E. Foundations of Bankruptcy Law. New York: Foundation Press, 2005.

skupinu, která reorganizační plán přijala. Věřitelé, kteří nemají získat žádné plnění z reorganizace, se považují za skupinu, která naopak plán odmítla. Na rozdíl české úpravy, mohou věřitelé v USA hlasovat i pro více návrhů reorganizačního plánu. Plán je přijat, jestliže je přijat všemi skupinami dotčených věřitelů a to tak, že v dané skupině hlasovala pro 2/3 většina hlasujících věřitelů počítaná podle hodnoty pohledávek a zároveň nadpoloviční většina hlasujících věřitelů dle počtu pohledávek.

10.1.7. SCHVÁLENÍ REORGANIZAČNÍHO PLÁNU SOUDEM

Jakmile se věřitelé vysloví k návrhu reorganizačního plánu, je předložen soudu k posouzení a schválení. Soud jej schválí, pokud je v souladu se zákonem a zároveň je navrhován v dobré víře. Dále musí být v nejlepším zájmu věřitelů, tedy každý dotčený věřitel s ním musí vyslovit souhlas, nebo na jeho základě musí získat plnění takové hodnoty, která není ke dni účinnosti reorganizačního plánu nižší než hodnota, kterou by obdržel v likvidaci dlužníka dle kapitoly 7 USBC a poslední podmínkou je, aby byl přijat všemi skupinami věřitelů s pohledávkami dotčenými reorganizačním plánem.¹³¹

Bankruptcy Code je ohledně schvalovacího procesu reorganizačního plánu přísnější než insolvenční zákon. Předpokladem schválení je i prověrování proveditelnosti reorganizačního plánu. Jestliže nedošlo k přijetí reorganizačního plánu všemi skupinami věřitelů, avšak byly naplněny všechny ostatní podmínky, soud jej přesto schválí, pokud byl přijat alespoň jednou skupinou dotčených věřitelů a zároveň vůči těm skupinám, které jej nepřijaly, není nespravedlivý, ani diskriminační. Při splnění těchto podmínek nemůže soud dle americké úpravy takovýto reorganizační plán odmítnout.¹³²

10.1.8. ÚČINKY REORGANIZAČNÍHO PLÁNU

Závaznost reorganizačního plánu platí pro dlužníka, ale i pro všechny jeho věřitele, včetně těch, kteří reorganizační plán odmítli. Účinností reorganizačního plánu dochází k zániku práv třetích osob k majetku náležejícímu do majetkové podstaty a práva věřitelů jsou nahrazena dle reorganizačního plánu novými právy. Vlastníkem majetku, který náleží do majetkové podstaty, se opět stává dlužník. S tím souvisí i jeho plná

¹³¹ ADLER, B. E. *Foundations of Bankruptcy Law*. New York: Foundation Press, 2005.

¹³² *Bankruptcy Basics*. *USCourts.gov* [online]. Bankruptcy Judges Division: Administrative Office of the United States Courts. [cit. 2016-05-27].

dispozice s tímto majetkem. Dle české právní úpravy lze dlužníka omezit v nakládání s majetkem v majetkové podstatě a navíc je dlužník podroben dohledu insolvenčního správce. Povinností dlužníka je plnit reorganizační plán.

10.1.9. PŘEMĚNA REORGANIZACE

Soud povolí přeměnu reorganizace na likvidaci na návrh dlužníka či věřitele. Jedná-li se o věřitelský návrh, soud zkoumá, zda-li je tato přeměna v nejlepším zájmu věřitelů a zároveň zde existují další důvody. Například dlužník nestihl včas sestavit reorganizační plán nebo soud reorganizační plán neschválil, anebo dlužník reorganizační plán neplní. Důvodem pro přeměnu by bylo rovněž oproti ČR např. příliš nízké pojištění majetkové podstaty, porušení informační povinnosti dlužníkem, či hrubé pochybení během provozu dlužníkova závodu.¹³³

10.2. ODDLUŽENÍ VE SPOJENÝCH STÁTECH AMERICKÝCH

Problematika oddlužení je v Bankruptcy Code řešena v kapitolách 7, 12 a 13. Kapitola 12 se však věnuje velice specifickým případům oddlužení nepodnikatelů, kterými mohou být pouze rodinní farmáři a rybáři. V roce 2004 měla být dokonce zrušena, ale nakonec bylo odhlasováno její zachování. Je na každém subjektu, podle které kapitoly chce vést řízení a každá kapitola má jak své výhody, tak i nevýhody.

10.2.1. ODDLUŽENÍ DLE KAPITOLY 7 – LIKVIDACE (LIQUIDATION)

V českém právním prostředí bychom likvidaci podle kapitoly 7 podřadili pod pojem konkurs, s tím, že po skončení oddlužení jsou zbylé dluhy odpuštěny. V USA je likvidace nejrozšířenějším způsobem řešení úpadku. Po účinnosti Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act of 2005 se však likvidace stala poněkud obtížnější pro některé spotřebitele z důvodu testu majetku dlužníka (means test)¹³⁴. Dlužník může požádat o tuto formu oddlužení v případech, kdy soud neshledá podezření ze zneužití tohoto institutu. Jestliže je dlužníkům měsíční příjem vyšší než

¹³³ RICHTER, Tomáš. *Reorganizace podle nového insolvenčního zákona*. In: *Noviny pro KONKURS A VYROVNÁNÍ* [online]. Praha, 2006, č. 5, s. 2 [cit. 2016-05-15].

¹³⁴ Toto opatření se snaží zabránit tomu, aby dlužníci, jejichž majetek nemá vysokou hodnotu, ale jejich příjmy jsou nadprůměrné, zneužívali institutu oddlužení dle kapitoly 7.

státem, ve kterém má dlužník bydliště, určený medián, požaduje se aplikace testu, kde soud zjišťuje, zda dlužník pouze nezneužívá tento institut. Za zneužití je pak považováno, pokud dlužníkův měsíční příjem, který se sníží o nutné částky a vynásobí 60, je vyšší než 10 000 USD nebo pokud jeho příjem činí více než 25 % z veškerých jeho nezajištěných závazků. Nejde-li o zneužití, pokračuje soud v řízení.¹³⁵

Podstatou likvidace je zpeněžení zabavitelného majetku, který náleží dlužníku, za účelem uspokojení jeho věřitelů z výtěžku prodeje tohoto majetku. Výhodou je, že si dlužník může ponechat budoucí příjmy. Zároveň toto řízení dlužníku umožňuje, aby došlo k jeho osvobození od většiny neuhrazených dluhů. Zpeněžení provádí insolvenční správce, který výtěžek z prodeje majetku spravedlivě rozdělí mezi věřitele. Zákon zakazuje převádět majetek, který je součástí majetkové podstaty. Některé převody především majetku či zástav, ještě před podáním návrhu, mohou být odloženy anebo prohlášeny za neplatné.¹³⁶

Americká legislativa, stejně tak česká, umožňuje oddlužení fyzickým a právnickým osobám. Dlužníci nejčastěji podávají návrh sami, aby se tak uchránili koloběhu exekucí a dluhů. Jedná se o tzv. dobrovolné řízení (voluntary case). Řízení je zahájeno ex lege doručením návrhu soudu spolu se zaplacením soudního poplatku. Není tedy zapotřebí rozhodnutí soudu. Dlužník je k návrhu povinen přiložit seznam svých dluhů, věřitelů a podrobný soupis veškerého svého majetku. U dlužnického návrhu není k zahájení řízení potřeba existence insolvenčního důvodu např. platební neschopnosti. Zcela postačí, že má dlužník nesplacené závazky.

Soud následně rozhodne, zda návrh dlužníka přijme nebo zamítne. Soud žádost o oddlužení zamítne, až na v zákoně uvedené výjimky, jestliže v době 180 dnů předcházejících tomuto návrhu, byl již návrh této osoby zamítnut. Soud rovněž zamítne dlužníkův návrh, jestliže v předchozích 180 dnech dlužník absolvoval poradu ohledně svých závazků u oprávněné poradenské agentury, která na tomto základě vypracovala splátkový kalendář. Důvodem k zamítnutí je i nezaplacení soudních poplatků.

¹³⁵ Title 11 of the United States Code. Dostupný z WWW:
<<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/11/104>> [cit. 2016-05-04]

¹³⁶ Bankruptcy Basics. *USCourts.gov* [online]. Bankruptcy Judges Division: Administrative Office of the United States Courts, 2011. [cit. 2016-05-04].

Dle americké úpravy lze tyto poplatky uhradit i ve splátkách, popřípadě u dlužníků, jejichž příjmy nedosahují určité výše, je lze odpustit.¹³⁷

Předpokladem zahájení řízení je tedy podání návrhu a splnění podmínek tzv. testu majetku dlužníka (means-test) pro postup podle kapitoly 7. Vedle řízení zahájeného na návrh samotného dlužníka, tedy dobrovolného řízení (voluntary case), lze řízení zahájit i na společný návrh věřitelů. Pak mluvíme o tzv. nedobrovolném řízení (involuntary case).¹³⁸ Soud v tomto případě přezkoumává přípustnost podaného návrhu a existenci dlužníkovy platební neschopnosti. Řízení soud zahajuje svým rozhodnutím. Pro celé řízení je jmenován správce (trustee), který spravuje věci náležející do majetkové podstaty a zajišťuje jejich zpeněžení a následné rozdělení výtěžku mezi věřitele. V průběhu řízení je majetková podstata stejně jako v ČR chráněna zákazem výkonu rozhodnutí či exekuce. Po skončení likvidace rozhoduje soud o osvobození dlužníka od zbytku dluhů. Osvobozen však může být pouze dlužník, který je fyzickou osobou. Osvobození se nevztahuje na placení daňových pohledávek, pohledávek výživného, studentských půjček a jiné. Soud osvobození neudělí ani při zjištění nepoctivosti, nedostatečné spolupráce dlužníka atd. Na návrh správce či některého z věřitelů může soud osvobození dlužníku odejmout a to v průběhu jednoho roku. Dlužník může žádat o svoji likvidaci pouze jednou za 6 let. Nepříznivým následkem pro dlužníka, který prošel likvidací, je jeho zápis v registru dlužníků, který je veřejně dostupný a to po dobu 10 let.¹³⁹

10.2.2. ODDLUŽENÍ DLE KAPITOLY 13 – VYROVNÁNÍ DLUHŮ JEDNOTLIVCE (ADJUSTMENT OF DEBTS OF AN INDIVIDUAL WITH REGULAR INCOME)

Jedná se o období oddlužení dle insolvenčního zákona formou splátkového kalendáře. Cílem této kapitoly je umožnit dlužníku, aby se po splnění soudem schváleného plánu mohl vrátit do běžného života, aniž by došlo k prodeji jeho majetku. Podmínkou pro povolení splátkového kalendáře je, že se jedná o dobrovolné řízení, které se zahajuje

¹³⁷ Bankruptcy Basics. *USCourts.gov* [online]. Bankruptcy Judges Division: Administrative Office of the United States Courts, 2011. [cit. 2016-05-13].

¹³⁸ Dostupné na [www: <http://public.findlaw.com/abaflg/flg-8-2a-1.html>](http://public.findlaw.com/abaflg/flg-8-2a-1.html) [cit. 2016-06-06].

¹³⁹ ADLER, B. E. *Foundations of Bankruptcy Law*. New York: Foundation Press, 2005.

ex lege doručením návrhu soudu. Návrh mohou podat pouze fyzické osoby, které jsou spotřebiteli anebo vykonávají podnikatelskou činnost pouze malého rozsahu.

Základním principem je vzdání se věřitelů části svých pohledávek a dlužníku je sestaven splátkový kalendář, buď na 3, nebo 5 let. Tříletá varianta je určena dlužníkům, jejichž příjmy jsou nižší než je průměrný měsíční příjem ve státě jejich bydliště, pro ostatní dlužníky platí pětiletý splátkový kalendář. Pro sestavení splátkového kalendáře je nutno vypracovat seznam dlužnických dluhů, majetku a zástav. Splátkový plán zachycuje platební transakce, které mají v jeho průběhu nastat.¹⁴⁰

Schválený plán je závazný. Splátky probíhají prostřednictvím insolvenčního správce v periodicitě jednou za dva týdny nebo jednou měsíčně. Dlužník musí během splátkového kalendáře splatit alespoň tolik, kolik by jinak dostali věřitelé, pokud by oddlužení probíhalo dle kapitoly 7.

Dlužník je povinný zasílat stanovenou částku na účet správce, který dle schváleného plánu tuto sumu dále přerozděluje ve prospěch jednotlivých věřitelů. Plní-li dlužník své povinnosti, nemohou věřitelé proti dlužníku podnikat žádné jiné právní kroky, nepovolili to soud. Dlužníkovi je ponechán majetek, i když v některých případech může dojít k zabavení majetku až po ukončení řízení. Řízení probíhá za přítomnosti přihlášených věřitelů. Schůze věřitelů, během které dochází ke schválení plánu, je nutná přítomnost insolvenčního správce a dlužníka.

Nevýhodou je, že dlužník až do skončení samotného řízení nemá jistotu, že mu bude zbytek dluhů odpuštěn. Podmínkou pro takové osvobození zbytku dluhů je celkové uspokojení oddělených tedy zajištěných a prioritních věřitelů a dále uspokojení věřitelů, nacházejících se v třetí třídě a to alespoň v takové výši, v jaké by jinak byli uspokojeni v případě, že by oddlužení probíhalo podle kapitoly 7. Splní-li však dlužník schválený plán, je osvobozen od neuhrazených závazků, přičemž jde o větší rozsah osvobození, než který by mohl mít v případě postupu podle kapitoly 7. Nezvládně-li dlužník dodržet

¹⁴⁰ Bankruptcy Basics. *USCourts.gov* [online]. Bankruptcy Judges Division: Administrative Office of the United States Courts, 2011. [cit. 2016-05-10].

celý splátkový kalendář, postupuje soud stejně jako v českém právu přeměnou splátkového kalendáře na konkurs, dle amerického práva na likvidaci podle kapitoly 7.

V registru zůstává dlužník po dobu sedmi let od chvíle, kdy byl podán návrh na oddlužení. Po tuto dobu ztrácí dlužník důvěryhodnost pro věřitele a je tak pro něj obtížné získat např. úvěr. Ani v řízení dle této kapitoly není možné, aby byl dlužník osvobozen od dluhů na výživném, dluhům vůči státu, daní nebo studentských půjček. Ve srovnání s českou právní úpravou zjistíme, že úpadkové řízení dle amerického práva je obsáhlejší a čítá mnoho výjimek. Soudy v USA přistupují ke každému případu individuálněji, zejména při posuzování životní a sociální situace u dlužníků.

11. ZÁVĚR

Sanační způsoby řešení úpadku dlužníka se do insolvenčního řízení dostaly až v roce 2008, kdy vstoupil v účinnost insolvenční zákon. Oproti předchozí právní úpravě v zákoně o konkursu a vyrovnání tak došlo k významnému posunu od dříve jediného možného způsobu řešení úpadku konkursem, který byl pro dlužníka likvidační, k novým způsobům řešení úpadku a tedy reorganizaci a oddlužení, o kterých jsem se snažila čtenáři poskytnout ucelené pojednání včetně jejich komparace s americkou právní úpravou.

Oba dva instituty jsou v českém právním řádu již osm let a tedy dostatečnou dobu pro možnost jejich zhodnocení. Reorganizace, která je primárně určena větším podnikatelům, prošla změnou s velkou revizní novelou, provedenou zákonem č. 294/2013 Sb. účinnou od 1. 1. 2014. Tato novela zpřístupnila reorganizaci všem podnikatelům, kteří mají roční obrat nad 50 milionů Kč nebo mají více než 50 zaměstnanců. Před touto novelou se muselo jednat o podnikatele, jehož roční obrat přesahoval 100 milionů Kč nebo jehož podnik čítal více než 100 zaměstnanců. I přes tuto, dle mého názoru pozitivní změnu, je však reorganizační řízení stále marginálním řešením úpadku podnikatelů. Statistiky ukazují, že konkursů bylo v případě právnických osob a živnostníků v prvním čtvrtletí roku 2016 prohlášeno 488. V témže časovém období byly povoleny pouze 4 reorganizace. Celkově došlo od počátku platnosti insolvenčního zákona v roce 2008 do konce března 2016 k povolení pouze 137 reorganizací.

Domnívám se, že takto nízký počet reorganizací je především vinou procesních subjektů, zejména věřitelů, kteří neradi, s ohledem na vysokou odbornou náročnost přípravy reorganizace, přistupují na tento způsob úpadku. Přitom reorganizační řízení může věřitelům přinést ve srovnání s řešením v podobě konkursu spíše výhody. Přístup věřitelů by se dle mého názoru změnil, kdyby došlo k urychlení celého řízení. K tomu je však třeba vyšší míra komunikace mezi dlužníkem a jeho věřiteli či omezení počtu podávaných odvolání. Pomohla by i podrobnější úprava v zákoně, jelikož judikatury je vzhledem k nízkému počtu návrhů na reorganizaci poskromnu. Samozřejmě řešením, které by vedlo k rozšíření reorganizace, by bylo další snížení kvantitativní hranice určující přístup podnikatelů k reorganizaci. Kvantitativní test je však důležitý z toho

důvodu, že odděluje podniky, které jsou schopné přežít, od těch, které tuto schopnost nemají. Pokud je hranice pro vstup příliš nízká, snižuje to důvěru věřitelů v samotný institut reorganizace, neboť životnost takového podniku by byla příliš krátká a reorganizace by vedla jen k oddálení konkursu.¹⁴¹ Je zřejmé, že nastavení určité hranice je nezbytné, otázkou zůstává, jaká hranice by byla v českém právním prostředí optimální.

Oproti reorganizaci se stalo oddlužení velice využívaným institutem, což dokazují i poslední statistiky. Návrhů s žádostí o oddlužení bylo v prvním čtvrtletí roku 2016 celkem podáno 6 683. Ze všech těchto žádostí došlo k povolení oddlužení v 5 739 případech. Ve 140 případech se jednalo o schválení oddlužení ve formě zpeněžení majetku, u 5 563 případů pak šlo o oddlužení formou splátkového kalendáře.

Míra pravděpodobnosti, že dojde ke schválení oddlužení, se výrazně zvýšila. Zatímco v roce 2008 bylo schváleno jen 40 % ze všech podaných žádostí o oddlužení, v roce 2011 bylo schváleno již 64 %, v roce 2015 dokonce 82 %.

Za těmito vysokými čísly využití institutu oddlužení vidím jeho vyšší míru zohlednění sociálního aspektu oproti zbylým dvěma způsobům řešení úpadku. Dostatečnou motivací k aktivnímu řešení finanční situace dlužníka je, že při úspěšném oddlužení může dojít k jeho osvobození od placení zbylých pohledávek, přičemž tyto sice nezanikají, ale stávají se z nich pouze tzv. naturální obligace, které nelze soudně vymáhat. Dalším důvodem pro četné návrhy na oddlužení shledávám i v drobných novelizacích insolvenčního zákona, které vycházejí vstříc dlužníkům. V roce 2009 bylo například umožněno dlužníku při plnění splátkového kalendáře, aby požádal o stanovení nižších než zákonem určených měsíčních splátek. Zásadní změny pak zavedla velká revizní novela, mimo jiné například možnost oddlužení fyzickým osobám podnikatelům či variantu společného oddlužení manželů. Výše uvedené je samozřejmě nutné brát v potaz s ohledem na skutečnost, že množina spotřebitelů je daleko větší než množina korporací.

Zásadní rozdíl oddlužení oproti reorganizaci vidím v tom, že při povolování oddlužení

¹⁴¹ GINÉ, X., LOVE, I., Do Reorganization Costs Matter for Efficiency? Evidence from a Bankruptcy Reform in Colombia. [cit. 2016-5-23].

je role věřitelů do značné míry omezená. Insolvenční soud rozhoduje zejména na základě návrhu dlužníka, neboť stanovisko věřitelů není vyžadováno. Lze tedy prosadit oddlužení i proti jejich vůli. Věřitelé se tak dostanou ke slovu pouze při výběru formy oddlužení, o které hlasují. Insolvenční zákon kompenzuje toto znevýhodnění věřitelů 30 % minimální mírou uspokojení všech nezajištěných věřitelů, s tím, že pouze s jejich souhlasem může být míra uspokojení nižší. Další posílení věřitelů pak přinesla výše uvedená velká revizní novela v podobě možnosti podání návrhu na zrušení schváleného oddlužení v případě, kdy vyjdou najevo skutečnosti, na jejichž základě se lze důvodně domnívat, že je oddlužením sledován nepoctivý záměr.

Do roku 2014, kdy nabyla účinnosti revizní novela, byl však hlavní rozdíl mezi sanačními způsoby řešení dlužníkovy úpadku určován tím, zda je dlužník podnikatelem či nikoli. O oddlužení mohl totiž žádat pouze dlužník, který nebyl podnikatelem a naopak reorganizací šlo, a stále tomu tak je, řešit úpadek pouze u dlužníků – podnikatelů. Velkou revizní novelou, došlo k vypuštění tohoto omezení a otevřela se tak možnost podnikajícím fyzickým osobám¹⁴² využít institutu oddlužení. Kritériem pro přípustnost oddlužení se tak nově stalo posouzení charakteru dluhů, které jsou předmětem oddlužení. Z dikce § 389 odst. 1 InsZ vyplývá, že oddlužení může navrhnout pouze fyzická osoba, která nemá dluhy z podnikání. Jde však stále o zachování obecné zásady, že dluhy pocházející z podnikání nelze sanovat oddlužením.

Domnívám se, že oddlužení je v insolvenčním zákoně koncipováno velmi dobře a že v zásadě plní svůj účel, což dokládá i počet návrhů na oddlužení a především pak počet splněných oddlužení. Počáteční nízké počty návrhů na povolení oddlužení byly způsobeny dle mého názoru zejména tím, že mnoho dlužníků o tomto způsobu řešení úpadku jednoduše nevědělo. Účinné úpravě v insolvenčním zákoně bych vytkla jen drobnější nedostatky jako je například příliš krátká lhůta k opravě nebo doplnění návrhu na povolení oddlužení, která nyní nesmí být delší než sedm dnů, což je vzhledem k náročnosti návrhu velmi málo.

Vzorem české úpravě sanačních způsobů řešení úpadku dlužníka byla americká úprava, kde se problematika bankrotů dostala do popředí právního řádu. Nasvědčuje tomu i to,

¹⁴² Typicky živnostníkům.

že úpadkové právo upravuje federální zákon, který je nadřazen zákonům jednotlivých států. V roce 1978 byla Kongresem přijata novela zákona o bankrotu, tzv. Bankruptcy Reform Act, která se stala vzorem pro reformu úpadkového práva téměř ve všech evropských průmyslově vyspělých zemích, včetně České republiky. Automatická aplikace tohoto zákona v evropském kontinentálním systému by však byla problematická a proto jistá míra modifikace je nezbytná. Po srovnání obou úprav, jsem došla k závěru, že americká právní úprava je více orientována na dlužníka a snaží se ho více motivovat k sanačním způsobům úpadku. Dále úpadkové právo v USA vykazuje vyšší míru flexibility což spatřuji například v tom, že oproti české, pevně dané (až na výjimky předjednané reorganizace) vstupní bráně pro reorganizaci, vsadili zákonodárci v USA na insolvenční správce a soudce, kteří sami regulují vstupy.

12. PRAMENY:

Knižní a časopisecká literatura:

HÁSOVÁ, J. MORAVEC, T. *Insolvenční řízení*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2013.

MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014.

MALLON, CH.; WAISMAN, S. *The Law and Practice of Restructuring in the UK and US*, 2011.

KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; DADAM, A.; PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2013.

SCHELLE, K. *Sbírka prací na téma nové insolvenční právo*. Ostrava: KEY Publishing, 2006.

SCHELLOVÁ, I. *Úvod do insolvenčního práva*. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2007.

SKŘEJPEK, M. *Ius et religio: právo a náboženství ve starověkém Římě*. 1. vyd. Pelhřimov: Vydavatelství 999, 1999.

ŠÍNOVÁ, R., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. A kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2016.

WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vyd. Praha: Leges, 2015.

Judikatura:

Usnesení Vrchního soudu ze dne 15. 7. 2009, sp. zn. KSUL 45 INS 3601/2009, 1 VSPH 364/2009-A

Usnesení Vrchního soudu ze dne 15. listopadu 2012, sp. zn. VSPH 1533/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2014, sp. zn. 29 NSČR 88/2013

Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 29 NSČR 30/2010

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 3. 2016, sp. zn. 3 VSOL 303/2016

Odborné články:

ADLER, B. E. *Foundations of Bankruptcy Law*. New York: Foundation Press, 2005

MRÁZEK, J. *Insolvenční právo EU a právní úprava v ČR. Právní rádce*. 2004, č. 12.

RICHTER, Tomáš. *Reorganizace podle nového insolvenčního zákona*. In: *Noviny pro KONKURS A VYROVNÁNÍ* [online]. Praha, 2006, č. 5, s. 2 [cit. 2016-05-15].

Internetové zdroje:

Title 11 of the United States Code. [online] [cit. 2016-06-06]. Dostupný z WWW:
<<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/11/104>>

Bankruptcy Basics. *USCourts.gov* [online]. Bankruptcy Judges Division: Administrative Office of the United States Courts, 2011 [cit. 2016-5-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.uscourts.gov/services-forms/bankruptcy/bankruptcy-basics>>

GINÉ, X., LOVE, I., Do Reorganization Costs Matter for Efficiency? Evidence from a Bankruptcy Reform in Colombia. [online] [cit. 2016-5-23]. Dostupný z WWW:
<http://siteresources.worldbank.org/DEC/Resources/Do_Reorganization_Costs_Matter_for_Efficiency-8Jul09.pdf>

13. RESUMÉ

Téma mojí diplomové práce zní „Reorganizace a oddlužení“. Toto téma jsem si vybrala z více důvodů. Předně považuji potřebu řešit úpadek dlužníků v rámci zvláštního soudního řízení za nezbytnou, jelikož vykonávací řízení lze považovat za spravedlivý postup pouze v situaci, kdy má dlužník dostatečný majetek k uspokojení všech svých věřitelů. V případě mnohosti věřitelů, které není dlužník po delší dobu schopen plně uspokojit, přestává vykonávací řízení plnit svůj účel a je třeba uspořádat majetkové vztahy mezi dlužníkem a jeho věřiteli spravedlivě, tak aby došlo k zásadně poměrnému uspokojení přihlášených věřitelů.

Dále mi je téma blízké z důvodu půlroční stáže, kterou jsme absolvovala u insolvenčního správce. Jedná se o stále vyvíjející se odvětví soukromého práva, které prošlo s rokem 2014 velkou změnou, se kterou jsem se díky psaní diplomové práce mohla blíže seznámit a pochopit její účel.

Cílem mé práce je popsat průběh insolvenčního řízení především sanačními způsoby, které poctivému dlužníkovi, který přistupuje k celému řízení zodpovědně, přinášejí šanci začít nový život bez dluhů a věřitelům možné vyšší uspokojení z dlužníkovy majetku, než jakého by se jim dostalo cestou prohlášení konkursu.

Práce vedle úvodu a závěru obsahuje krátký vhled do historie úpadkového práva na našem území. Následuje vymezení některých institutů z důvodů pozdější práce s těmito instituty a popis zahájení insolvenčního řízení. Hlavní část mé práce zahrnuje podrobný popis reorganizace a oddlužení. V závěru své práce nabízím krátký exkurs do práva USA a komparaci vybraných institutů českého insolvenčního práva s právem USA.

14. ABSTRACT

The title of my Master's degree thesis is " Reorganization and discharge of debts". I have chosen this topic because of various reasons. Firstly, I consider the need of special legislation for the insolvency as necessary because the enforcement proceedings can be considered fair when the debtor has sufficient assets to satisfy all creditors' claims. In the case of more creditors who the debtor is unable to meet over a long period, then the enforcement proceedings do not achieve this purpose any more. Property relations between the debtor and his creditors need to be arranged equitably so that the registered creditors will be repaid in proportion to the debtor's assets.

Furthermore the subject is very close to me because of a half-year traineeship with a trustee. This is a continuously developing branch of private law, which has undergone a significant change during the year 2014 and I had a chance through my thesis to become acquainted with this amendment of the Insolvency act.

The aim of my work is to describe the progress of the insolvency proceedings by focusing on remedial actions. A fair debtor, who is taking such a serious-minded and responsible approach to this proceeding, can start new life without debts and creditors may be get higher monetary payment than they would have received through debtor's bankruptcy thanks to this process.

The thesis beside the introduction and the conclusion provide the reader a brief view into the history of czech insolvency followed by the delimitation of institutes by reason of subsequently working with these terms and description of the opening of insolvency proceedings. The main part of my thesis focuses on the detailed description of the reorganization and the discharge of debts. To conclude my thesis I offered the readers the short excursion into the american law and the comparison of the selected terms of czech and american law.

15. KLÍČOVÁ SLOVA

Název práce v českém jazyce: Reorganizace a oddlužení

- reorganizace

- oddlužení

- konkurs

Název práce v anglickém jazyce: Reorganization and discharge of debts

- reorganization

- discharge of debts

- bankruptcy